

Herr	<i>Wijk</i>	,	från den	28	Mars	under	14	dagar,
"	<i>Jan Andersson</i>	"	"	28	"	"	14	"
"	<i>Grenander</i>	"	"	30	"	"	14	"
"	<i>Sven Nilsson</i> i Efveröd	"	"	2	April	"	14	"
"	<i>J. F. Geijer</i>	"	"	2	"	"	14	"

Kammarens ledamöter åtskiljdes kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

In fidem
H. Husberg.

Thorsdagen den 24 Mars.

Kl. 10 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 17 i denna månad.

§ 2.

Föredrogs Stats-Utskottets Memorial N:o 31, med förslag till sammanjemkning eller voteringspropositioner i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut uti åtskilliga frågor, rörande anslagen under Riksstatens särskilda hufvudtitlar.

Punkterna 1--12.

De i dessa punkter föreslagna voteringspropositioner godkändes.

Punkten 13.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 14—18.

De föreslagna voteringspropositionerna godkändes.

Punkten 19.

Lades till handlingarne.

§ 3.

Föredrogs Banko-Utskottets Memorial N:o 5, med förslag till voteringsproposition i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande bankovinstens användande.

Den föreslagna voteringspropositionen godkändes.

§ 4.

Föredrogs och lades till handlingarne Konstitutions-Utskottets Memorial N:o 4, angående fullbordad granskning af de i Stats-Rådet förda protokoll.

§ 5.

Till behandling förekom Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 3, angående allmänna bevillningen.

Utskottets första hemställan i anledning af Herr Törnfeldts motion (å sid. 2 af Betänkandet).

Härvid anförde:

Herr Törnfeldt: Att upprulla någon ny tablå öfver de fattiga folkklassernas belägenhet är ej af nöden; jag har redan gjort det i min nu föredragna motion. Endast det må tilläggas, att de i sina arbetsaffärer äro på det hårdaste åtlagda; det är den närvarande tidens riktning att preja allt, ja, mer än prejas kan. Under sådant förhållande kunna de ej tillkämpa sig någon förkofran hvarken i ekonomiskt eller intellektuellt afseende, och detta så mycket mindre som de, i följd af gammal barbarisk häfd, tillika fortfarande hållas skyldige att till stat, kommun och kyrka betala personela, för vår tid, ovärdiga pålagor. Jag tänkte slå alla dessa flugor i en smäll; men det ärade Utskottet har ej förmått slå en enda. Det talar om "vederlag för rätten att under statens lagar njuta hägn och frid". Djuren njuta nu mera också hägn och frid under statens lagar och borde således enligt analogien också erlägga vederlag därför. Försöken, mine Herrar, att borttaga de fattiges och mindre bemedlades rätt att under Statens lagar njuta hägn och frid, gören dem i massa fogelfria, och de skola troligen snart vända upp och ned på samhället. De böra gratis få åtnjuta lagens hägn och frid likasom undervisning. Staten må gerna tacka Gud, om den kan för det priset köpa sig sjelf hägn och frid.

I samma andetag Utskottet erkänner mina motiver, tröstar det sig dermed, att "kommunerna hafva rätt att aflyfta de personela afgifterna, der de skulle tynga allt för hårdt". Staten erkänner således uppenbarligen sin afsigt att pressa citronen, så länge han lemnar någon enda droppe. Hvilken raffinerad grymhet att under sken af ädelmod låta de arma människorna undergå en moralisk tortyr i det svåra valet emellan

oförmåga att betala och hederskänslan att uppfylla sin pligt! Ingen bör på något sätt drivas att bita hufvudet af skammen; och en skam är och bör det alltid vara att ej utgöra sina skyldigheter, likasom det ock bör vara en skam att tigga. I begge dessa fall bör Staten, i stället att drifva människan till skammen, sorgfälligt söka bibehålla dess hederskänsla; illa sörjer den annars för sitt eget välförstådda intresse.

Utskottet anser vidare, att den fattige och mindre bemedlade "individ" endast genom personela afgifters erläggande kan känna sig själf såsom en verklig medlem af samhället". Mycket riktigt, nemligen ett sådant samhälle, som Ungerns forna magnater kallade: "misera plebs contribuens", d. ä. det eländiga, skattdragande packet. Såsom sådant "känna sig" verkligen de fattiga och mindre bemedlade klasserna i vårt land, och de göra det icke utan skäl, och söka derföre att rymma fältet allt hvad de hinna och förmå.

Hvad är det som karakteriserar slafven och låter honom känna sig själf såsom sådan — hvad är det annat än skattebördan utan lagstiftningsrätt? Der man ej vill medgifva den sednare, der bör man borttaga den förra, ty dessa två, skattebördan och lagstiftningsrätt, måste alltid hafva samma streck i samhället, om dess vågskål skall balansera rätt och väl.

Huru skulle tillämpningen af min motion ungefärligen gestalta sig? Ingenting värre än att de fattiga klasserna blefve skattefria, de mindre bemedlade finge en liten lindring, de medelmåttigt bemedlade finge endast en öfverflyttning från den ena till den andra titeln, men debetsedelns slutsumma lika; men se, de förmögna och rika klasserna fingo förhöjning och blefvo således tvungna att ställa sig under oket för att draga skattebördorna i samma proportion, efter inkomst räknad, som deras mindre lyckligt lottade medmenniskor. Kommentarierna göra sig här själfva.

Jag torde slutligen få påpeka, att här ju icke åsyftas ett enda öres skatteförhöjning, utan endast en lika nödvändig och billig som politiskt klok omflyttning, för att ej längre riskera skammen och vådan att stå efter den öfriga civiliserade världen.

Jag yrkar afslag på Bevilnings-Utskottets Betänkande och bifall till mitt förslag, på det voteringen dem emellan åtminstone må framstå som en gradmätare på uppfattningen af den närvarande tiden och dess kraf.

Herr Hægström: Utskottet har af motionären erhållit en ordentlig afbasning, derföre att det icke understödt hans förslag, och det är icke heller någonting ovanligt, att motionärer i sådant fall utgjeta sin vredes skålar öfver Utskotten. Motionären tyckes emellertid icke hafva klart för sig, att det icke är den personliga skyddsafgiften, hvilken sammanlagdt icke uppgår till mer än emellan 6 och 700,000 R:dr, som trycker den stora massan, utan det är den indirekta beskattningen, som för den fattigare befolkningen är den egentligen betungande och mindre rättvist tryckande skattebördan. Fordom, då den personela afgiften utgjorde 44 skilling banko för man och 22 skilling banko för qvinna eller respektive 137 och 68 öre, men tullafgifterna förnämligast lägo på öfver-

flödsartiklar, voro de mindre bemedlade vida mindre betungade än nu, då den personliga afgiften icke är mer än 40 öre för man och 20 öre för qvinna. År 1840 t. ex. utgjorde tullmedlen, som hufvudsakligen utgingo af öfverflödsartiklar, endast 5,400,000 R:dr och bränvinsafgiften blott 1,125,000 R:dr. Då man nu uppdrifvit den sednare till cirka 10,000,000 R:dr, och den förra till närmare 14,000,000 R:dr, hvilka 14 millioner förnämligast inbringas genom tullar å kaffe, socker och tobak, hvilka jemte bränvin af den stora massan i ansenliga kvantiteter förbrukas. Deraf kommer det svåra trycket. Hvad den personela afgiften beträffar, så är det dessutom bekant, att kommunalstyrelserna ega full rätt, hvaraf de äfven begagna sig, att från mantalspenningars och öfriga *direkta* skatters erläggande befria alla dem som för fattigdom eller sjukdom böra befrias. Från de indirekta skatterna deremot, som utgå i form af tull på kaffe, m. m. kan personen, han må vara fattig eller icke, aldrig befria sig på annat sätt än att helt och hållet försaka dessa varor — en försakelse som ofta nog är omöjlig. — Motionären frågar: "Hvad är det som karakteriserar slafven och låter honom känna sig sjelf såsom sådan?" och derpå svarar han sjelf: "Hvad är det annat än skattebörd utan lagstiftningsrätt?" Jag vågar påstå att motionärens svar icke är riktigt, ty hvad är kännemärket på en slaf om icke *just det*, att han är fri från utskylder, vare sig personela eller andra då deremot den frie mannen är underkastad de skattebördor, Staten kräver för sina ändamål, och med tillfredsställelse underkastar sig dessa, om de äfven under vissa förhållanden kännas tryckande. Emellertid är jag för min del visst icke rädd för den nuvarande personliga skattens öfverflyttning på de bemedlade, men jag anser att det skulle verka långt kraftigare till lättnad för de mindre välbergade, om nedsättning skedde i tullen på förnödenhetsvaror, der skatterna utgå i millioner, då personela afgiften utgår i hundratusental. Äfven kan med skäl anmärkas, att skattefördelningen är ojemn, och önskligt vore om man i framtiden kunde komma till en jemmare fördelning af samhällets bördor, men detta kan nu lika litet ske på rak arm, som genom motionärens delvisa förslag.

Jag yrkar således för närvarande bifall till Utskottets Betänkande.

Herr Törnfeldt: Jag nekar icke, att den indirekta beskattningen är för den mindre bemedlade i hög grad betungande, men äfven den art af beskattning, som här är i fråga, är ganska tryckande. Som det nu är, måste de arbetande antingen plåga sig i det yttersta, för att blifva i stånd att erlægga sina personela utskylder, eller ock nödgas de att erkänna den skammen, att de icke förmå att fullgöra denna skyldighet, hvilken Staten är nog grym att pålägga dem. Är det rättvist att daglönaren skall skatta lika med millionären?

Öfverläggningen var slutad. Herr Talmannen gaf proposition först på bifall till Utskottets hemställan och dernäst på bifall till Herr Törnfeldts förslag. Den förra propositionen förklarades med ja besvarad, men

votering begärdes, i anledning hvaraf nu uppsattes, justerades och anslags en voteringsproposition, så lydande:

Den, som bifaller hvad Bevillnings-Utskottet, i anledning af Herr Törnfeldts motion, hemställt å sid. 2 af dess Betänkande N:o 3,

röstas ja;

Den det ej vill,

röstas nej;

Vinner nej, har Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, bifallit det förslag, som blifvit framställt i Herr Törnfeldts motion.

Omröstningen utföll med 134 ja mot 22 nej, hvadan Utskottets hemställan bifallits.

Utskottets andra hemställan i anledning af Herr O. Nilssons motion (å sid. 3 af Betänkandet).

Bifölls.

Utskottets tredje hemställan i anledning af Herrar Bäckströms och Hægermarks motioner (å sid. 5 af Betänkandet).

Herr Hægermark: Då Första Kammaren redan bifallit Utskottets förslag, så lärer väl den åsyftade förändringen icke vid denna riksdag kunna vinnas, men man får väl hoppas, att vid en annan riksdag ett annat beslut skall kunna åvägbringas. Emellertid ber jag att få fästa uppmärksamheten på Utskottets motivering, hvaruti Utskottet säger, att den nuvarande "stadgan redan i ganska väsendtlig mån medgifvit det af motionärerne framställda yrkandet, och att hvarje kommun, inom hvilken bolag drifver någon mera betydande rörelse, har full rätt att söka göra gällande sina anspråk på kommunalafgifter för den andel af bolagets behållna vinst, som inom densamma erhållits". Nu finnes det likväl kommuner, som sökt göra denna sin rätt gällande, men hvilkas, såsom det synes, ganska billiga anspråk dock blifvit i högsta instansen ogillade. Man sökte vid 1865—1866 års riksdag att få detta förhållande ändradt, och motion väcktes i sådant afseende inom dåvarande Borgare-ståndet, hvilken äfven vann Rikets Ständers bifall, och föranledde att det ifrågavarande momentet erhöll sin nuvarande lydelse. Ny synes förhållandet med enskilda bolags jernvägsstationer vara i detta hänseende i viss mån jemförligt med enskilda bankers afdelningskontor, hvarför på de förra samma grunder i beskattningsväg ganska väl böra kunna göras gällande, så mycket mer som det icke för taxeringsmännen bör vara någon svårighet att bestämma, huru mycket i bevilling bör erläggas för behållna vinsten vid hvarje sådan, enskildt bolag tillhörig jernvägsstation, hvars räkenskaper naturligtvis alltid skola kunna utvisa den behållna inkomsten derstädes. Jag förenar mig således med reservanterne i det Utlåtande de till Betänkandet afgifvit.

Med Herr Hægermark förenade sig Herr *Bäckström*.

Herr Anders Andersson i Intagan: Det lider intet tvifvel, att icke det här ifrågavarande momentet i bevillningsstadgan erhållit, såsom man ock af förhandlingarne vid 1865—1866 årens riksdag kan se, sin nuvarande lydelse för att afhjelpa den öfverklagade olägenheten, att kommuner, inom hvilka bolag dref rörelse, gingo miste om bidrag af dessa till sina behofs uppfyllande, men då med stöd af denna paragraf i bevillningsstadgan klagomål blifvit anförda, hafva, såsom den föregående talaren upplyst, dessa af Kammarrätten och Kongl. Maj:t blifvit ogillade. Jag vill nu icke upprepa den förre talarens skäl, utan inskränker mig, under åberopande för öfrigt af min reservation, till att blott anmärka ett yttrande i Utskottets motivering, der Utskottet säger att "de af motionärerne ur synpunkten af kommunernas rätt och fördel föreslagna ovillkorliga föreskrifter angående bolags påförande af bevillning skulle kunna inverka ganska störande på den lätthet i tillämpningen och den säkerhet för ett riktigt utgörande af bevillningen för bolags inkomst till Staten." Afsigten med de förevarande motionerna är alldeles icke, att Staten skulle gå miste om någon inkomst, den eger rätt att erhålla, utan blott att erhålla en sådan fördelning af denna beskattning på de orter, der bolag drifver rörelse, att rättvisa derved sker vederbörande kommuner. Jag anhaller om bifall till min motion. Finnes någon, som önskar en annan uppställning af yrkandet i densamma, så har jag ingenting emot en sådan förändring, endast man visar att det åsyftade ändamålet derigenom vinnas.

Herr Forsbeck: Då jag inom Utskottet stadnade i minoriteten, men icke reserverat mig, så anhåller jag att få i frågan yttra några ord. Såsom man torde finna är här endast fråga om kommunernas rätt, då Kronans skatt på grund af det närvarande stadgandet ändock alltid utgår. Man har trots, att den förändring som genom 1865—1866 årens riksdag i bevillningsstadgan i det ifrågavarande afseendet infördes, skulle göra tillfyllest, och att dermed all rättfärdighet var uppfylld, men erfarenheten har visat, att så icke är förhållandet. Kongl. Maj:t dömer nemligen alldeles tvärtemot hvad denna stadga innehåller. Såsom ett bevis på huru det för närvarande tillgår torde jag få anföra, att t. ex. Gefle—Dala jernvägsbolag erlägger hela sin bevillning i Gefle, oaktadt af detta bolags behållna inkomst icke mindre än 900,000 R:dr uppsamlas i Korsnäs. Emellertid äro på stistnämnda ställe en ofantlig mängd arbetare för bolagets räkning sysselsatte, hvilka kunna en gång falla kommunen till last, oaktadt densamma icke af bolaget uppbär några kommunalutskylder för den betydliga inkomst, som dessa arbetare bereda bolaget. Jag yrkar bifall till reservationen och afslag å Utskottets betänkande.

Herr Friherre Alströmer: Då denna fråga genom Första Kammarens godkännande af Bevillnings-Utskottets här gjorda framställning redan förfallit, borde jag kanske rättast inskränka mig att äfven för min del till densamma tillstyrka bifall. Jag anhåller emellertid att få hänvisa till hvad Utskottet yttrat, pag. 2 af Betänkandet i dess inledning till den del af detsamma som afser andra artikeln, såsom en förklaringsgrund, hvarföre Utskottet icke ansett sig kunna fästa afseende å motionärernes ifrågavarande förslag. Den nuvarande lydelsen af anförda paragrafen och

momentet åsyftar att uppställa den grundsats, att, om ett bolag å någon viss ort utöfvar någon verksamhet af mera *sjelfständig* beskaffenhet, det skall upptaxeras och beskattas inom den kommun, der en så beskaffad rörelse bedrivnes. Men då fråga är om ett bolag af den sammanväfda beskaffenhet — om jag så får uttrycka mig — som fallet t. ex. är med ett jernvägsbolag, finnes ingen möjlighet att säkert bestämma den del af inkomsten, som upphettas vid någon viss station, och som bör läggas till grund för särskild taxering, för att den kommun, inom hvilken stationen är belägen, skall deraf åtnjuta sin andel såsom bidrag till kommunens gemensamma behof. Den enda utväg, som kan finnas att, ur synpunkten af kommunernas rätt och bästa, vinna en rättelse i anmärkta förhållandet, anser jag, i likhet med Bevillnings-Utskottet vid föregående riksdag, vara att söka åstadkomma någon förändring i kommunalförfattningen. Men olämpligt måste det vara att för sådant ändamål vidtaga någon förändring af bevillningsförordningen i angifven syftning, enär denna förordning derigenom skulle rubbas till sina väsendtligaste grunder, hvilka måste vara för det riktiga utgörandet och den bekväma uppbörderna af Statens inkomster af bevillningen efter 11 artikeln nödvändiga att bibehålla. Jag skall icke vidlyftigare uttala mig i ämnet, under förmodan att, om Kammaren tagit kännedom om hvad Bevillnings-Utskottet anfört rörande detta ämne så väl vid sednast förflutna som vid denna riksdag, Kammaren skall finna, att Utskottet icke kunnat komma till annat resultat än Betänkandet utvisar.

Herr Hæggström: Jag har begärt ordet, emedan jag önskat att inför Kammaren redogöra för min ställning till denna fråga. Jag har icke haft äran att sitta på den Utskottsafdelning, der frågan blifvit beredd, men då jag gillat hvad motionärerne föreslagit, har jag sökt, i hvad på mig ankommit, att bereda framgång åt deras åsigt i Utskottet. Det har nemligen synts mig vara ett eget förhållande, att ett bolags behållna årsvinst skall, såsom nu i regeln eger rum, upptaxeras och beskattas uppå en ort, der den egentliga rörelsen *icke* bedrivnes, endast och allenast på den grund att bolagets styrelse råkar att der hafva sitt säte, under det att den eller de kommuner, inom hvilka bolaget för denna sin rörelse selsätter en stor del af den egentliga lösa befolkningen, genom ett sådant förfarande i afseende å beskattningssättet undandragas sin behöriga andel af den behållna vinsten och sålunda utan något slags ersättning från bolagets sida se sin fattigvård betungad af bolagens orkeslösa eller utfattiga arbetare. Jag kan derföre icke annat finna, än att rättvisan bjuder, att en lagstiftning förändras, som medgifver, att ett bolags inkomster få taxeras långt ifrån den plats, der dessa inkomster af rörelsen förvärfvas. Det vore ju icke rimligt, om t. ex. en af våra största trävaruexportörer, som, efter hvad känt är, bedriver denna sin rörelse inom olika län och kommuner i *Norrland*, skulle för hela den inkomst han deraf upphetar taxeras i *Göteborg*, der han är bosatt, och följaktligen befrias från skyldighet att afstå någon del af denna inkomst till de kommuner, inom hvilkas område finnas de hundradetals arbetare, som han använder för sin rörelse, och om hvilkas flertal dessa kommuner antagligen nödgas att en gång draga försorg. Af de skäl jag nu i korthet anfört följer, att jag gillar

syftet af den reservation, som är bifogad Betänkandet, oaktadt jag icke haft tillfälle att anteckna mig såsom reservant och måhända lämpligare kunnat redigera den så kallade klämman i reservationen.

I öfrigt får jag erinra derom, att 5 § i Bevillingsförordningen bestämmer, "att den för fast egendom belöpande bevilling skall påföras samt erläggas och redovisas inom den ort, der egendomen är belägen, utan afseende på om den tillhör bolag eller icke." Då så är förhållandet i detta fall, kan jag ej inse, hvarför icke äfven fabriker, sågverk, bruk, masugnar och andra dylika inrättningar, som innehafvas af bolag, skulle kunna beskattas för sin afkastning, der bolagets rörelse hufvudsakligen bedrivs. Väl invänder i detta hänseende Bevillings-Utskottet, att "ett dylikt stadgande skulle kunna inverka ganska störande på lättheten i tillämpningen och säkerheten för ett riktigt utgörande af bevillingen för bolags inkomst till Staten." Men motionären anmärker härvid, såsom mig synes, ganska riktigt, att nu gällande stadgande, så tillämpadt som är antydt och förhållandet varit i Norrbotten, lemnar föga garanti för staten att utfå sin tillbörliga rätt, emedan under så beskaffade förhållanden taxeringskomitéerna, hvar och en inom sitt område, icke ansett sig böra uppskatta sådan rörelse, utan öfverlemnadt denna beskattning till pröfningskomitéen, hvilken icke fullkomligt bekant med rörelsens omfång, ofta icke heller kunnat så noggrant som vederbort bestämma beskattningen." Det förefaller ock ganska klart, att en riktig uppskattning af inkomsten skall vara lättare att åstadkomma inom sjelfva den ort, der den industriella verksamheten utöfvas, än genom en pröfningskomité, hvars ledamöter äro bosatta på en plats långt derifrån och således svårligen kunna vara med ortens förhållanden lika väl förtrogna. Af dessa skäl anhåller jag för min del om bifall till reservantens förslag och afslag å Betänkandet.

Herr Per Eriksson i Wik: För min del anser jag att bolag bör taxeras, icke der det har sin styrelse, utan der dess rörelse hufvudsakligen bedrivs. Det kan visserligen vara likgiltigt för *staten*, hvar den behållna vinsten uppskattas, enär Staten i allt fall icke går i mistning af sin rätt, äfven om bevillingen påföres på ett enda ställe, men så är icke förhållandet med de kommuner, inom hvilka ett dylikt bolag utöfvar sin egentliga verksamhet och sysselsätter en stor mängd arbetare. För dem kan det ej vara likgiltigt, om inkomsten uppskattas på något annat ställe, emedan dessa kommuner derigenom undandragas allt bidrag från bolagets sida till sin förvaltning och till fattigvården, som för bolagets skull oskärligen betungas. På denna grund anser jag mig böra förorda bifall till reservantens förslag, och jag önskar således, att Riksdagen ville besluta, att § 9 mom. 2 må erhålla följande lydelse: "Jernvägs-, kanal- eller annat bolag å den eller de orter, der någon mera betydande del af dess rörelse drifves och dess beskattningsbara inkomst bildas, eller i fall sådana bestämda orter icke förefinnas, der bolaget har sin styrelse"; anhållande jag hos Herr Talmannen om proposition derå.

Herr Schmidt: Jag har i flera år varit ledamot af pröfningskomitéen inom den ort i närheten af vestra stambanan, hvarest jag är bosatt, och jag har derföre trott mig böra meddela Kammaren den erfa-

renhet jag sålunda varit i tillfälle att der förvärfva i det hänseende, hvarom nu är fråga. För hvarje nytt år denna komité sammanträdt, när städse inträffat, att stora strider och tvistigheter uppstått mellan de bolag, med hvilkas beskattning komitéen skolat taga befattning, då fråga varit att bestämma, på hvilket ställe dessa bolag skolat för sin rörelse hufvudsakligen taxeras; — ock änskönt pröfningskomitéen, i enlighet med bevillningsstadgans föreskrift, ansett den behållna vinsten böra uppskattas inom den kommun, der bolaget förnämligast bedrifvit sin verksamhet, har likväl det slutliga resultatet, efter anförda besvär hos Kammarrätten och Kongl. Maj:t, alltid blifvit, att bolagets beskattningsbara inkomst skolat upptaxeras och påföras bevilling inom de orter eller städer, der bolagens hufvuddisponent varit boende och i hvilka bolagen vanligen inköpa de råämnen som erfordras för deras fabrikation. Dessa städer vilja alltid hafva åtminstone två tredjedelar af bolagets behållna inkomst taxerad inom sitt område i och för beräkningen af derå belöpande afgifter till kommunen, och de hafva till och med gått så långt, att de för sin kommunala förvaltning gjort anspråk på i det närmaste hela den inkomst, som skolat i enlighet med kommunalförfattningen utgöras af bolaget för summan af dess årsvinst, under det att den eller de kommuner, inom hvilka fabriksanläggningarne varit belägna, skulle få deraf uppbära endast en ringa del. På detta sätt har det fortgått inom min ort under loppet af flera år. Särskildt kan jag nämna, att, hvad beträffar Trollhätte kanalbolag, en dylik fråga äfven förevarit. Pröfningskomitéen har i enlighet med sin uppfattning af bevillningsförordningens anda och mening föreskrifvit, att bolagets inkomst skulle uppskattas särskildt inom hvarje kommun, der slussarne varit belägna, men Kongl. Maj:t har förklarar, att hela den inkomst, som tillfallit bolaget af kanalen, skulle uppskattas endast på det ställe, der bolaget har sitt hufvudkontor eller vid Trollhättan. När man således finner, hvilken olika tolkning det ifrågavarande lagrummet är underkastadt, synes detsamma ur synpunkten af kommunernas rätt och bästa böra förändras eller förtydligas derhän, att de kommuner, der bolag bedrifver den största rörelsen, och inom hvars område äro bosatta de arbetarefamiljer, som vid denna rörelse hållas sysselsatta samt slutligen i de flesta fall, då arbetsförmågan minskats eller upphört, falla den kommunala fattigvården till last, skola vara ovilkorligen berättigade till lagbestämda kommunalafgifter af hela den bolagets behållna vinst som der erhållits. Jag yrkar följaktligen afslag å Bevillnings-Utskottets Betänkande i denna del och instämmer i det yrkande Herr A. Andersson framställt i sin reservation.

Friherre Fock: Sedan Bevillnings-Utskottets ordförande redan förklarar orsaken till det resultat, hvartill Utskottet här kommit, skulle jag kunna inskränka mig att instämma med honom. Men jag har begärt ordet egentligen för att bemöta ett faktum, anfördt af en talare här bakom mig, beträffande förhållandet med inkomsterna af Gefle—Dala jernväg med särskild hänsyn till uppskattningsorten, ur hvilket faktum han likväl drog en slutsats, som jag icke kan godkänna. Han uppgaf till en början alldeles riktigt, att inkomsten för denna jernväg under år 1868 i brutto utgjort i rundt tal 1,419,692 R:dr, samt att af denna inkomst ensamt

Korsnäs station bidragit med 994,659 R:dr, eller med icke mindre än två tredjedelar af det hela och följaktligen borde, efter talarens åsigt, äfven två tredjedelar af bevillningen uttaxeras inom den kommun, der Korsnäs ligger. Han uppgaf vidare, att bolaget vid Korsnäs använder en stor mängd folk, som slutligen faller kommunen till last, och för hvars fattigvård kommunen borde åtnjuta bidrag af bolaget. Men, mine Herrar, hvad är det för en befolkning som bolaget använder vid Korsnäs? Det är *stationsfolket*, som hjälper till att lasta jernvägsvagnarne. Men jag föreställer mig, att ungefärligen lika mycket folk sysselsättes af bolaget för att lasta af samma vagnar i Gefle, och således se vi redan här af, att fördelningen af inkomsten ej är så lätt att verkställa. Men härtill kommer, att den omtalade stora arbetarebefolkningen, som finnes vid Korsnäs, icke är *bolagets*, utan det der belägna *sågverkets*, och för densamma antager jag för gifvet, att detta sednare bolag erlägger till kommunen behöriga kommunalafgifter af sin behållna vinst. Det är sannt, att från Korsnäs station större inkomst kommer jernvägsbolaget till godo än från Gefle station, men vid denna sednare station finnas likväl — om jag icke misstager mig — bolagets alla verkstäder jemte den betydliga arbetspersonal, som är nödig för jernvägens drift och trafikering. Svårigheten att vid ett sådant företag som detta ovilkorligen bestämma, vid hvilket ställe den egentliga inkomsten uppstår, är således icke ringa, och denna svårighet har äfven utgjort anledningen till Bevillnings-Utskottets yttrande. För min egen del har jag med anledning af hvad under diskussionen förekommit endast velat påpeka samt bedja Kammaren att iakttaga skillnaden emellan jernvägsbolaget och sågverksbolagets rörelse, som förser jernvägen med gods. I öfrigt får jag, som instämt i Utskottets förslag, nu förorda bifall till detsamma.

Herr Falk: För min del tror jag, att det ingalunda bör möta större svårighet att upptaxera ett jernvägsbolags årsinkomst vid hvarje station med ledning af stationens räkenskaper, och att derom i lagstiftningen intaga bestämd föreskrift, än det för närvarande anses möta att, på sätt bevillningsförordningens 27 § redan uttryckligen stadgar, bankbolag skall taxeras för sin under året uppkomna vinst, särskildt vid hufvudkontoret samt särskildt vid hvarje af dess afdelnings- eller kommissionskontor med stöd af bestyrkt utdrag af samma bolags sednast avslutade räkenskaper. Af samma skäl anser jag ock, att samma stadgande bör ega full tillämpning på kanalbolag, sågverk och andra dylika bolag, ty obilligt måste det väl vara, att hela årsinkomsten skall uppskattas och bevillning utgöras på ett annat ställe än det, der verkliga rörelsen hufvudsakligen bedrifves. En talare har häremot anfört, att detta förhållande emellertid icke hindrar, att *staten* får ut sin behöriga andel af inkomsten under form af bevillning, och att ett stadgande, som gör, att detta sker för *staten* riktigt och beqvämt, icke bör förändras. Detta är visst godt och väl, och ingen vill heller äfventyra statens fördel i detta fall. Man önskar blott, att äfven *kommunernas* rätt och bästa skola på samma gång iakttagas genom en riktig lagtolkning. Ty hade ändamålet med ifrågakomna stadgandet endast varit att se till godo *statens* rätt till bevillning af kapital eller arbete, hade det ur *denna* synpunkt ju varit fullt tillräckligt att stadga, med

afseende på bankbolag, att behållna årsvinsten skulle uppskattas endast der hufvudkontoret vore beläget. Så har emellertid icke skett. Jag tror därför, att konsekvensen fordrar, att jernvägsbolag likasom kanal- och annat dylikt bolag i förevarande hänseende ställes i paritet med enskilda bankerna; och då i öfrigt tillräckliga skäl enligt min åsigt redan blifvit anförda för en sådan mening, förenar jag mig med dem, som yrkat afslag å betänkandet i dess nu föredragna del samt bifall till Herr A. Anderssons reservation.

Herr Anders Andersson i Intagan: Jag har begärt ordet endast för att meddela en upplysning i anledning af en föregående talares uppgift som jag icke tror håller streck. Jag känner nemligen, att vid det tillfälle taxeringskomitéen inom en kommun i min hemort påtört Ströms kanalbolag bevilning för rörelse bedrifven vid en station inom kommunen, men att kanalbolaget, som klagat öfver denna åtgärd, vunnit befrielse i Kammarrätten, hvarifrån målet gått till Kongl. Maj:t, hvars utslag likväl ännu ej fallit. När man nu är ense derom, att 1865 och 1866 årens, riksdag afsett att med de nuvarande gällande stadgandena skulle afhjelpas den öfverklagade olägenheten, att kommuner inom hvilka bolag dref rörelse ginge miste om bidrag af dessa till fyllande af sina behof, så var det naturligtvis ganska riktigt, att Ströms kanalbolag skulle erläggas bevilning för sin rörelse just på ifrågavarande station, och därför anser jag det vara af nöden, att nu ifrågavarande moment erhåller en sådan förändrad lydelse, att ingen villrådighet kan uppstå om rätta tolkningen deraf.

Att staten genom mitt förslag icke i någon mån kan befaras gå miste om den bevilning som bolagen skola erläggas, ej heller bolagen påföras mera än hvad de i alla fall böra betala, är ganska säkert; och i nu förevarande fall vore sådant så mycket lättare att kontrollera, som Trollhätte-bolagets egendomar och tillgångar äro fördelade uti tiondedelar, utaf hvilka således hvarje delegare eger lika inkomst, och allt hvad som öfverstiger vissa procent tillfaller staten. På grund af hvad jag nu haft äran anföras, anhåller jag om proposition å och bifall till min Betänkandet åtföljande reservation.

Herr Hægermark: Äfven jag är i tillfälle att lemna några upplysningar, som kunna tjena till att visa nödvändigheten utaf den förändring i närvarande föreskrifter jag tagit mig friheten att i min motion föreslå. I detta afseende vill jag nämna, huruledes inkomsterna å Gefle—Dala-jernvägen fördela sig i procentantal beräknadt vid de särskilda stationerna.

Gefle	45,94	procent.
Bäck och Lund	0,29	”
Margrethill	0,53	”
Sandviken	3,31	”
Kungsgård	1,21	”
Storvik	1,70	”
Robertsholm och Källviken	2,59	”
Korsnäs	36,69	”
Falun	7,74	”

Deraf synes, att ingen svårighet uppstår att taxera bolagen vid hvar och en af dessa stationer på grund af dylika uppgifter. En annan talare har sagt, att de utaf motionärerne föreslagna föreskrifterna angående bolags påförande af bevilling böra anses vara af behovet föga påkallade, men att de deremot skulle kunna inverka ganska störande på den lätthet i tillämpningen och den säkerhet för ett riktigt utgörande af bevillingen för bolags inkomst till staten, som förordningens nuvarande stadganden förläna, och att det derföre skulle vara ganska svårt att få bevillningsstadgan förändrad i den syftning motionärerne påpekat, men jag för min del anser det vara både enklast och rättvisast, att bevillningsstadgan förtydligas och ändras i förevarande fall, helst jag anser det vara ganska billigt, att de kommuner, genom hvilka jernvägar stryka fram, få någon ersättning i och för den mängd arbetare bolaget i och för rörelsen sys-selsatt, då det enligt nuvarande förhållanden inträffar, att dessa orter icke allenast gå miste om allt bidrag till kommunalförvaltningen, utan ofta nog äfven betungas med ett ganska drygt fattigunderstöd till bolagens orkeslösa och fattiga arbetare. Då jag således anser kommunerna fullt berättigade att åtnjuta en sådan ersättning jag nyss omnämmt, så får jag för min del yrka afslag å Utskottets Betänkande i denna punkt och bifall till mitt jemväl framställda förslag.

Herr Sahlström: Med den kännedom jag eger om ifrågavarande förhållanden från den ort, hvars representant jag har den äran att vara, kan jag icke undgå att förena mig med den ärade reservanten. Det händer nemligen ganska ofta, att bolag bilda sig, hvilka uppköpa ofantliga kvantiteter af timmer och skogseffekter inom dessa aflägsna bygder, och ehuru den hufvudsakligaste rörelsen der bedrifves, så inträffar det dock ganska ofta, att bolagets disponent är boende på långt afstånd ifrån de trakter, der hufvudnäring bedrifves. Bolaget blir också beskattadt der hvarest disponenten bor, men alldeles icke inom den kommun hvarest bolaget drifver sin hufvudsakligaste rörelse, till följd hvaraf denna kommun går förlustig den inkomst som borde kommunen rätteligen tillfalla.

Samma förhållande inträffar äfven med de aldra flesta ångbåtsbolag, ty de flesta delegarne kunna vara boende i den trakt, hvarest ångbåten gör sina turer och hvarest alltså bolaget egentligen borde beskattas, men sådant sker i de flesta fall icke, ty redaren kan bo på långt affäget beläget håll, och till följd utaf bevillningsstadgans nuvarande lydelse får bolaget alltså skatta till den kommun der redaren bor. Jag anser för min del detta vara ganska obilligt, och tror det vara med rättvisan mer öfverensstämmande, att beskattningen eger rum, hvadan jag alltså, med afslag å Utskottets hemställan, yrkar bifall till reservantens förslag i ämnet.

Herr Magnus Jonsson: Det torde icke kunna förnekas, att en uppenbar orättvisa begås vid beskattningen af bolags inkomster af sin rörelse i hänseende till fördelning på de orter, der bolagens rörelse i synnerhet bedrifves. Liksom en föregående talare, Herr Hægermark, öfvermålt huru förhållandet härmed är vid Gefle—Dala-jernvägen, är jag i tillfälle att lemna den upplysning, att specialräkenskaper utaf enahanda art föras
jemväl

jemväl vid hvar och en af stationerna å Söderhamn—Bollnäs-jernvägen, och att förhållandena äro i båda fallen nästan enahanda.

Delar man hela jernvägens sträckning, så visar det sig att jernbanan löper inom Söderhamns stads område endast två tiondedels mil af en fyra mils lång bansträckning, men ändock får denna stad uppbära hela den efter bevillningsbeloppet utgående kommunalskatt för all rörelse på jernvägen, derföre att direktionen der har sitt säte. Detta är dock ingen rättvisa, utan borde äfven landskommunerna hafva sin andel efter den till staten utgående del af beskattningen, och rättast vore naturligtvis att bestämma denna efter den rörelse som å hvarje station bedrifves. Jag vill nu endast påpeka, att i fråga om Söderhamns-jernvägen den största personalen för bolagets rörelse ännu stationerad vid Bergviks station, och enligt nu gällande fattigvårdslagstiftning kunna således landskommuner åläggas en ganska dryg fattigvårdstunga i och för besörjandet af underhåll åt bolagens sjuklige eller ålderstigne arbetare, och detta utan att få den ringaste inkomst efter den rörelse bolagen inom de särskilda kommunerna drifva. En mängd landskommuner drabbas således hårdt af denna orättvisa, under det åtskilliga städer draga en betydlig inkomst af denna kommunalskatt som påföres bolagen. På grund af hvad jag nu anfört får jag för min del instämma med reservanten och yrkar bifall till hans förslag.

Herr Engman: För min del vet jag just icke hvad man här tvistar om och kan ej inse den stora skilnaden, som kan finnas i 2 mom. af 9 § och reservantens förslag. Uti detta lagrum heter det nemligen, att bevillning för inkomst af kapital eller arbete skall påföras: "annat bolag der bolagets rörelse hufvudsakligen å en eller flera orter drifves, eller, "fall sådana bestämda orter icke förefinnas, der bolaget har sin styrelse", och uti reservantens förslag: "jernvägs-, kanal- eller annat bolag å den eller de orter, der någon mera betydande del af dess rörelse drifves och "dess beskattningsbara inkomst bildas, eller i fall sådana bestämda orter icke förefinnas, der bolaget har sin styrelse". Såsom jag nyss sade, förefaller mig skilnaden obetydlig, och då man nu vet att Första Kammaren redan bifallit Utskottets hemställan, så tror jag vi icke hafva annat att göra än att äfven för vår del bifalla detsamma, helst det icke torde vara lönt att företaga en så ringa förändring som den reservanten föreslagit. Det är nog sant, att det nuvarande stadgandet icke är på långt när tillfredsställande, och derom hafva vi i Norrland tillräcklig erfarenhet då derstädes finnas stora verk som drifvas af bolag, som hafva sitt säte på andra håll än der rörelsen bedrifves, och hvarst ofantligt stor affärsverksamhet bedrifves af personer, som äro bosatta i andra delar af landet. Sålunda hafva, såsom väl känt är, herrarne Dickson i Göteborg storartade sågverksegenomar i Norrland, hvarifrån de utföra ofantligt stora kvantiteter af skogsprodukter, och ehuru de beskattas för förädlingen af dessa produkter från sågblock till plank på de ställen der sågverken äro belägna, så beskattas dock den hufvudsakliga förtjensten på denna rörelse eller den egentliga handelsvinsten icke derstädes utan i Göteborg hvarst de hafva sina hufvudkontor. Detta är visserligen icke rätt, men torde

vara ganska svårt att få förändradt, och för min del finner jag att vi icke hafva något annat att göra än att bifalla Utskottets hemställan.

Herr Ehrenborg: I enlighet med hvad den siste talaren anför och ehuru vid en jämförelse mellan det nuvarande stadgandet och det förslag, som reservanten framställt, jag icke kan undgå erkänna, att detta sednare har billighet och rättvisa för sig, så torde det dock icke vara lämpligt att nu godkänna samma förslag, och detta af det skäl att redaktionen af detsamma icke är tillfredsställande. Jag anser nemligen, att förslaget lider af en dubbel tvetydighet. I första afdelningen innehåller det ett sådant uttryck som: "mera betydande del af dess rörelse". Detta är en så elastisk bestämmelse, att den icke kan undgå att gifva anledning till missförstånd och stridigheter. Vidare förekommer i sjelfva förslaget ordalagen: "Och der dess beskattningsbara inkomst bildas". Detta uttryck är ingalunda lyckligare valdt än det föregående, ty det skall utan allt tvifvel gifva anledning till tvister icke allenast emellan bolagets stationer å ena sidan, och den ort å andra sidan, der det gods produceras som vid stationerna emottages, utan äfven emellan hufvudstationen och bystationerna. Om man t. ex. tänker sig ett kanalbolag som eger en hufvudstation A, der bolaget tillika har sin styrelse, samt en bystation B, der en mängd gods inkommer och lastas, men dertill ytterligare förekommer en tredje ort C, hvarest den egentliga produktionen verkställes af det materiel som hufvudsakligen lemnar inkomst åt kanlrörelsen, så skulle, med stöd af det i reservationen föreslagna stadgandet, sannolikt punkten A, hvarest bolaget egde sin styrelse, kunna med skäl säga: Vi behålla denna beskattning här, derföre att den beskattningsbara inkomsten här blifvit bildad först efter en förening af de vilkor hvarpå denna inkomst kunnat uppkomma i så väl B som C.

När nu så är att Första Kammaren redan godkänt Utskottets hemställan, så ser jag för närvarande icke ringaste skäl uti att antaga reservantens förslag till ändring i nu gällande stadgande, synnerligast med en så formulerad ordalydelse som den jag nu påpekat, såsom alldeles otillfredsställande, utan anser jag det vara bättre att tänka på saken till nästa riksdag och då framställa ett mera otvetydigt förslag.

Enligt de yrkanden, som under den nu slutade öfverläggningen förekommit, gaf Herr Talmannen proposition dels på bifall till Utskottets hemställan och dels på bifall till det förslag som innehölls i Herr Anders Anderssons vid Utlåtandet fogade reservation. För bifall till Utskottets hemställan förklarades ja vara öfvervägande, men då votering begärdes, skedde omröstning enligt följande proposition:

Den, som bifaller hvad Bevillnings-Utskottet, i anledning af Herrar Bäckströms och Hægermarks motioner, hemställt å sid. 5 af dess Betänkande N:o 3,

röstar ja;

Den det ej vill,

röstar nej;

Vinner nej, har Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, beslutit, att Bevilningsstadgans § 9 mom. 2 skall erhålla följande lydelse: "Jernvägs-, kanal- eller annat bolag å den eller de orter, der någon mera betydande del af dess rörelse drifves och dess beskattningsbara inkomst bildas, eller i fall sådana bestämda orter icke förefinnas, der bolaget har sin styrelse".

Röstsedlarne visade vid sammanräkning 69 ja mot 71 nej, i följd hvaraf Kammarens beslut utfallit i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

Utskottets hemställan i anledning af Herrar Frisks, Rydqvists och A. F. Petterssons motioner (å sid. 6 af Betänkandet.)

Herr Forsbeck: Herr Talman! mine Herrar! Då jag i Bevilnings-Utskottet uppträdt såsom en af reservanterna mot Utskottets förslag, utan att hafva redogjort för de grunder hvarpå jag stödt min reservation, så torde det vara nödigt att nu något redogöra för beskaffenheten af dessa grunder. Jag tager mig härvid friheten erinra, att vid en föregående diskussion, då fråga här förevar om användande af Riksbankens vinst, jag visade mig vara en så varm vän af Riksbanken, att jag ville förstärka densamma med hela vinsten, om sådant kunnat komma i fråga eller låtit sig göra. Härutaf se herrarne, att jag icke sätter privatbankerna och deras intresse högst, utan att jag först och främst ser på Riksbankens fördel. Men då nu är fråga om att pålägga privatbankerna en ny beskattning som jag finner vara i högsta grad orättvis, så kan jag ingalunda vara med derom utan måste på det lifligaste bestrida vidtagandet af en dylik åtgärd. Om man velat vidtaga en dylik beskattningsåtgärd på någon annan grund än den nu nämnda, om man till ex. velat lägga högre skatt på privatbankernas behållna inkomst, så skulle jag gerna velat vara med derom, men då man nu såsom skäl för förhöjning i beskattningen föreslagit sedelutgifts-rätten, så att beskattningen skulle grunda sig på det högsta belopp af bankens sedlar som på en gång under det nästföregående året varit utlemnade i rörelsen, så får jag förklara att denna utgångspunkt, enligt min åsigt, är helt och hållet falsk, så att den ingalunda kan försvaras, och att jag för min del aldrig kan komma att bifalla densamma. Det finnes många privatbanker, som icke hafva särdeles stor inkomst å de af delegarne insatta kapitalen, sålunda finnes det en som år 1868 hade en nettovinst af åtta tiondedels procent å den insatta grundfonden, och hvars bevilning, efter 3:je art., uppgick till sex tiondedels procent af nettovinsten, hvarutaf man finner att en dylik bankrörelse icke är särdeles lysande. Flera af våra privatbanker räkna icke större nettovinst å det insatta grundkapitalet än 4, 5 å 6 procent, och i allmänhet utgör bankbolagens vinst öfver hufvud taget 7 procent å grundfonden. Men detta förtjena de alldeles icke genom sedelemissionen, utan denna förtjenst kommer i de flesta fall bankerna till godo, allt efter det sätt hvarpå deras angelägenheter förvaltas. Om man nu genom ett stadgande vill bestämma, att den enskild bank för sedelutgifts-rätt ålagda bevilning skall höjas från 2 till 5 för hvarje 1,000 Riksdaler af

det högsta belopp af bankens sedlar som på en gång under nästföregående året varit utlemnade i rörelsen, så träffar man alldeles icke dem, som man i detta fall vill komma åt, d. v. s. de banker som egentligen förtjena mycket. Jag vill i sådant afseende endast nämna Stockholms enskilda bank, som med en grundfond af en million riksdaler lemnade en nettobehållning af ända till 26 procent derå, och hvilken icke hade så stor sedelutgifning som många andra privatbanker, hvilka lemna blott 6 à 7 procent i behållning samt skatta långt mera än Stockholms enskilda bank. Härutaf kan hvar och en inse huru orätt det är att beskatta den högsta sedelemissionen i stället för att lägga beskattningen på den högsta behållna inkomsten. Alla människor tro, att en stor utelöpande sedelstock medför en deremot svarande stor vinst, men detta är alldeles icke förhållandet, ty vid en stor sedelemission måste banken alltid hafva inneliggande en motsvarande valuta i Riksbankens sedlar, och dessa får man sannerligen icke utan ränta. Många banker äro också nödsakade att understundom utsläppa i rörelsen mera sedlar än med deras fördel annars är förenligt, och speciellt vet jag exempel på en bank i den provins jag tillhör som under den betänkliga ställningen förra sommaren nödgades för att icke åstadkomma en strypning inom orten utsläppa en half million sedlar som visserligen gäfvö ränta under den tid de vore utelöpande, men följden blef äfven den, att banken måste betala den högre bevillningen för det högsta antalet utelöpande sedlar under hela året, ehuru denna tillfälliga högre sedelemission icke varade längre än 3 månader.

Jag medgifver att under förra tider, då den förut gällande banklagen var uti sin fulla kraft, ett något motsatt förhållande egde rum, i det att man då drog ränta, ej blott på det insatta kapitalet utan äfven å inlemnade grundfondshandlingar, men sådant är numera ingalunda förhållandet. Numera måste man för att få aktier i en privatbank insätta hela det tecknade beloppet kontant i reda penningar, och man kan väl sedermera få belåna grundfondshypoteken, men med den stora skilnaden att man nu måste betala ränta derå, i stället för att man i fornda dagar åtnjöt ränta för desamma. Häraf finner man således huru förhållandet häri är alldeles motsatt mot förr. Derföre är det också bäst, i fall man vill pålägga privatbanksrörelsen någon högre beskattning, att hålla sig till den reela inkomsten och icke till den högsta sedelutgifningen. Jag har reserverat mig emot Utskottets hemställan, derföre att jag anser att utgångspunkten för densamma är aldeles falsk, och ehuru jag är förvissad derom att icke något med reservationen vinnes, under den ovilja som nu -- jag säger det helt öppet -- alldeles oberättigadt råder emot privatbankerna uti vårt land. Jag tror nemligen fullt och fast, att hvar och en vid närmare eftersinnande skall finna, att en nettovinst af 6 procent icke är allt för hög vid drifvandet af en så riskabel affär som privatbanksrörelsen i sjelfva verket är, och att således afunden och motviljan mot dessa penningeinträttningar äro alldeles obefogade.

På grund af hvad jag således anfört yrkar och anhåller jag, att Bevillnings-Utskottets nu gjorda hemställan måtte afslås, och att den hittills gällande beskattningen å privatbankernas sedelemission måtte fortfarande förblifva gällande.

Herr Hierta: Då jag nu erhållit ordet i denna fråga, må det tillåtas mig erinra, att jag under min föregående riksdagsmannatid tillhört deras antal, som velat i viss mån inskränka privatbankernas sedelutgifningsrätt, och särskildt har jag påyrkat, att de gamla privatbanksedlarne å 3, 4 och 5 R:drs valör borde indragas. Jag har till och med ansett, att privatbankerna skulie kunna drifva sin rörelse utan någon sedelutgifningsrätt. Men dessa mina tidigare åsigtter, som jag ännu omfattar och af hvilka Kammaren behagade finna att min månhet om privatbankernas sedelutgifningsrätt icke just är så synnerligen stor, böra likväl icke hindra mig att öppet uttala mitt ogillande af den orättvisa, som man nu är på väg att begå emot dessa banker. Anser man nemligen, att de hafva för stor vinst och på sådan grund jemväl böra utgöra en högre bevillning, så må man dock icke slå in på den väg man nu synes hafva för afsigt att beträda, utan då heldre införa den progressiva beskattningsprincipen i allmänhet, hvarom man någon gång talat, och hvilken beskattning, då till grund för densamma lägges bankens hela vinst för året, åtminstone icke saknar den fasta beräkningsgrund, som man, i fråga om sedelutgifningsrättens särskilda beskattande, förgäfvos söker. Jag vill nu icke inlåta mig vidare på den något vidlyftiga frågan om progressiv beskattning. Skulle försök göras till införande af en sådan, torde tids nog vara att då debattera riktigheten af den princip, hvarpå den stöder sig, och jag kan nu desto heldre lemna allt ordande derom å sido, som förevarande betänkande icke just synes hafva med någon princip att göra. Jag kan nemligen icke ur principernas synpunkt förklara Utskottets åtgärd att vilja göra en del af bankernas verksamhet och på samma gång en del af deras årsinkomst till föremål för en *särskild* beskattning. Jag kan icke rätt fatta grunden till ett dylikt förfaringsätt, ej heller förstå, hvarföre man, att jag så må säga, skall följa dessa inrättningar, derföre att somliga af dem lemna betydliga årsvinster till delegarne. Man förgäter att framgången af en bankrörelse beror icke så mycket på storleken af det kapital, som banken har att disponera, eller af dess utelöpande sedelstock, utan på den större eller mindre påpassligheten hos bankens styrelse att på förmånligaste sätt till bankens fromma administrera bankens affärer, och deribland jag särskildt vill nämna ett rätt tillgodogörande af de främmande kapitaler, som hufvudsakligen under form af depositioner öfverlemnas åt bankens förvaltning.

En af ledamöterna i Utskottet, hvilken reserverat sig emot förevarande betänkande, har åberopat Bevillnings-Utskottets vid 1867 års riksdag utlåtande N:o 11, hvilket innehåller en fullständig utredning angående de förhållanden, som blifvit åberopade till stöd för en skatteförhöjning, sådan som den nu ifrågasatta. Då samme reservant endast hänvisat till hvad Utskottet i berörda betänkande anført, må det tillåtas mig att här uppläsa en punkt af detsamma, som jag anser förtjena synnerlig uppmärksamhet. Med hänvisande till en vid betänkandet fogad tabell N:o 2, som blifvit uppgjord med ledning af de enskilda bankernas kvartalsrapporter för åren 1862—1865, anför Utskottet: "Af denna tabell torde kunna inhemtas, huru föga den nu efter tredje artikeln i mån af bankernas sedelutgifning utgående extra bevillningen står i rättvist eller billigt förhållande till deras rörelsevinst i sin helhet, enär de banker, som jem-

förelsevis i vidsträcktaste omfattning begagnat sin sedelutgifningsrätt, ingalunda lemnat de bästa resultat i afseende på rörelsevinsten, och denna sednare i allmänhet sålunda icke synes vara direkt beroende af sedelutgifningen, hvilket äfven framgår deraf, att flera bankbolag utan sedelutgifningsrätt förmått att af sin rörelse vinna en jemförlig och till och med större behållning.“

Detta synes bekräfta riktigheten af hvad jag nyss sade derom, att bankernas vinst icke är beroende af deras utelöpande större eller mindre sedelstock. Att ett *viss* belopp sedelutgifning alltid skall lemna en *viss* motsvarande rörelsevinst är ett antagande, som, om det toges försanning och lades till grund för beskattningen, skulle leda till ganska kännbara orättvisor. Man söker nemligen förgäfvos emellan dessa begge faktorer det jemna förhållande, som bör finnas emellan orsak och verkan, och den beskattning som utgår från en dylik felaktig förutsättning måste följaktligen blifva obillig.

Af en annan vid samma betänkande togad tabell, som innehåller en öfversigt af förhållandet emellan Riksbankens sedelstock och rörelsevinst under en följd af år, inhemtas bland annat, att 1855, då utelöpande sedelstocken uppgick till 58,500,000 R:dr, utgjorde rörelsevinsten 1,187,000 R:dr, samt att 1865, då sedelstocken var 30,500,000 R:dr, belöpte sig vinsten till 1,860,000 R:dr, eller således omkring 50 procent mera än det förstnämnda året, då likväl sedelstocken var nära dubbelt större. Jag hemtar häraf en ytterligare bekräftelse för mitt påstående derom att sedelstocken icke är någon mätare på vinsten.

Dernäst vill jag äfven fästa uppmärksamheten derpå, att ingen näring är i så hög grad underkastad offentlig kontroll som den enskilda bankrörelsen. Privatbankerna måste ju, såsom vi alla veta, för hvarje kvartal underställa Regeringen sina räkenskaper för att granskas; och taxeringskomitéerna hafva vid bestämmande af en bankdelegares skattskyldighet en säker ledning af det allmänt kända procentförhållandet emellan den till honom utdelade vinst och det af honom tillskjutna aktiekapital. Det kan vid sådana förhållanden icke annat än väcka förvåning, då man hör så orimliga förslag, som åtskilliga motionärer här framställt.

Slutligen torde, vid bedömandet af denna fråga, äfven böra läggas märke till den omständigheten att aktieegare i allt fall merändels få erlägga dubbel skatt för sina bankaktier. Enligt nu gällande bevillningsförfordning skall hvarje person, med en viss bestämd förmögenhet, erlägga skatt för inkomst af kapital och arbete. Till detta kapital räknas äfven de aktier en sådan person kan ega uti privatbank; men för dessa aktier har han emellertid redan skattat, då banken erlagt bevillning för sin, d. v. s. på de sammanräknade aktieegarnes vinst. Det kan visserligen invändas, att det står en hvar öppet att söka rättelse uti en sådan honom tvänne gånger och alltså oriktigt påförd beskattning, och att nedsättning då icke bör kuuna förvägras, men alldenstund ett sådant ändringssökande är förenadt med många omvägar och med mycket besvär, blir föjden den att endast ganska få begagna sig af denna rättighet, och de fleste erlägga denna dubbla bevillning heldre än att anföra klagomål.

Jag skulle kunna hafva åtskilligt att tillägga, men hvad jag nu anført torde vara nog för att ådagalägga, att det skulle leda till orättvisa,

om man, såsom Utskottet föreslagit, höjde bevillningen från 2 till 5 R:dr för hvarje 1,000 R:dr af den utelöpande sedelstocken, och jag förenar mig derföre uti den reservation, Friherre von Otter afgifvit, under anhöllan att Herr Talmannen behagade framställa proposition å det i samma reservation gjorda förslag.

Grefve Sparre: Frågan angående förhöjning af den enskilda bankerna ålagda bevillning för sedelutgifningsrätten kan ses från tvänne synpunkter; man kan nemligen taga i öfvervägande 1:o huruvida den är finansielt *nödvändig* och 2:o huruvida den öfverensstämmer med billighet och rättvisa.

Om det förhåller sig så, att budgeten visar en brist, så *måste* medel någonstädes tagas för att fylla denna brist, och de kunna då tagas från de enskilda bankerna. Dessa banker äro till antalet 23; men man skall på föreslagna sättet kanske erhålla 120,000 R:dr. Man kan betrakta detta såsom en utväg att undgå en förhöjning i den allmänna bevillningen. Till undvikande af en sådan för hela landet kännbar pålaga suger man några stycken. Det är ett sätt. Man lemnar billighet å sido och säger: nöden har ingen lag. Under förra veckan sökte vi ju likväl efter åtskilliga utvägar att icke behöfva öka beskattningen, men vi trodde oss då hafva funnit dem, och åtgärden kan således icke nu anses *nödvändig*. Det kan likväl ifrågasättas, förutsatt att den vore en finansielt riktig mesyr, om det icke i allt fall må anses lämpligt att bereda Statsverket ökade inkomster. Man bör då se saken från den andra sidan, nemligen om den är billig och rättvis.

De tvänne föregående talarne hafva, enligt min uppfattning, tydligen visat, att den saknar nämnda egenskaper. Man hör så mycket talas om de stora privilegier, dessa banker åtnjuta, hvilka anses medföra så oerhörda förmåner, att bankerna derföre må skatta, snart sagdt, hvad som helst.

I anledning häraf ber jag få meddela, att inom Lag-Utskottet diskuterats ett förslag om att upphäfva den förordning från 1700-talet angående förbud för enskilde att utgifva tryckta förbindelser, från hvilken detta privilegium gör ett undantag, och Utskottet syntes icke obenäget att tillstyrka förslaget. Sedan handelsboks vitsord nyligen upphört, hafva nemligen köpmän temligen allmänt börjat tillhandahålla de kunder, som handla på kredit, tryckta blanketter till reverser, på hvilka endast skuldbeloppet, datum samt namnet handskrifvas. Och i saaning det vill synas, såsom funnes icke några synnerliga skäl att bibehålla förbudet mot sådana tryckta förbindelser, hvilka länge begagnats i åtskilliga kassor. Om man nu blir ense om att upphäfva förbudet för enskild person att utgifva tryckta förbindelser, så finnes icke längre något sådant monopol för de enskilda bankerna, och då har man icke heller något skäl att beskatta detta privilegium. Man skall kanske invända, att 72 § Regeeringsformen utgör ett hinder för dem att utgifva sedlar, men detta är icke förhållandet; ty hvad denna § stadgar är, att Riksbankens sedlar äro *lagliga betalningsmedel*, hvaremot hvem som helst kan neka att vid liqvid emottaga en privatbankssedel.

Men i ett fall, säger man, till dess detta förbud för utgifvande af tryckta förbindelser upphävas, åtnjuta privatbankerna ett privilegium. Ja, men de erlägga redan derför en särskild skatt.

Äro nu privatbankerna redan tillräckligt högt beskattade för sitt så kallade privilegium, som jag visat lätteligen kunna blifva gemensamt för alla, så innebär den föreslagna åtgärden en obillighet. Jag har ock full anledning att tro, det de nu äro beskattade så högt man skäligen kan fordra. Af den vid förevarande Betänkande fogade tabellen synes hvilken inkomst de haft under de sednare åren. Man finner att omkring en tredjedel af hela antalet icke haft mer än ungefär 6 procent på grundfonden, några hafva haft 7 à 8 procent, en 9 procent, en 10 procent, två 11 procent och en, nemligen Stockholms enskilda bank, 26 procent. Denna sista siffra är visserligen mycket hög, men icke kan man anse, att den vinst af 6 procent, som vissa banker erhållit, är stor, och att de kunna högre beskattas för sedelutgifningsrätten, synnerligast om man betänker, att de derjemte erlägga bevillning efter andra artikeln, och sålunda redan, inberäknadt kommunalutskylderna, i skatt erlägga 10 procent af nettoinkomsten.

Jag tror ock, att de siffror denna tabell upptager, visa en högre behållning än den för *sistförflutna* år; åtminstone är detta fallet hvad angår de två enskilda banker, som finnas inom det län jag tillhör; ty om dem uppgifves, att de år 1868 inbragt en vinst, motsvarande 7 à 8 procent på grundfonden; men jag vet, att deras vinst år 1869 icke väsentligen öfverstigit 6 procent. Detta år var nemligen synnerligen ogynnsamt för bankaffärer, och då förhållandet var sådant öfver hela landet, är det äfven tydligt, att vida flera än en tredjedel af bankerna icke skola kunna utdela 6 procent. Då deras inkomst icke är större, kan det icke anses annorlunda än obilligt att betunga dem med ytterligare skatter. En sådan åtgärd skulle dessutom icke undgå att verka hämmande på våra ingalunda blomstrande näringar, ty bankerna måste taga sin skada igen genom att taga högre ränta; och näringsidkarne, som anlita bankerna, få således i sista hand vidkännas åtgärden.

Beträffande bankerna sjelfva åter skulle densamma blifva desto mera orättvis, som den komme att drabba de banker, som hafva den jemförelsevis minsta vinsten, men endast i ringa mån den bank, som lemna 26 procent, när denna bank har en obetydlig sedelemmission

En hvar bör således inse, att hvad som föreslagits innebär en orättvisa, för hvilken man bör akta sig. Men man hyser en viss obenägenhet, ett missnöje emot dessa banker. Jag finner ingenting så oriktigt som detta groll. Om några personer drifva en rörelse, som lemna dem en inkomst, den må än vara ganska betydlig, bör väl icke någon missunna dem en sådan inkomst, utan tvärtom glädja sig deråt, emedan den ökar kapitalbildningen och således blir till gagn för hela landet. Det är ju dessutom ingen förmenadt att bereda sig samma inkomst genom grundande af nya banker, hvilket aldrig vägras dem som det önska. Hvad är det då för ett privilegium, som alla kunna förvärfva. Men det finnes likväl, som sagdt är, ett missnöje emot privatbankerna; och hvad är det som kan hafva alstrat detta missnöje? Jag erkänner, att vissa af dem i sin begynnelse verkat menligt i så måtto, att de vid sin tillkomst upp-

sugit penningar, som förut disponerades af jordbrukaren mot säkerhet af in-teckning i fast egendom. Detta föranleddes deraf, att man allmänt ville placera sina penningar der de lemnade en högre vinst, och då voro privatbankerna en stor lockelse, som derjemte lemnade den fördelen, att de eljest nödvändiga kostnaderna för erhållande af in-teckningssäkerhet och in-teckningsförnyelse derigenom blefvo öfverflödiga. Men jag emetser med glädje den tid, då bankernas antal skall blifva så stort, att emellan dem kan uppkomma den konkurrens, som nödvändigt skall verka till räntans förminskande och dessa penninge-institutioner sålunda åter skola gagna jordbruket.

Jag måste tillstå, att äfven jag gjort mig skyldig till inrättandet af en privatbank. Då jag först kom till Wenersborg, fanns der endast ett filialkontor af Wermlandsbanken med ett rörelsekapital af 400,000 R:dr, som var alldeles otillräckligt för en stad, hvars rörelse jag ville underhjelpa, men som då var i allt beroende af Göteborg. Jag ville frigöra Wenersborg från detta tryck, så väl genom en jernväg som en enskild bank. Denna började med 1,500,000 R:dr såsom grundfond, och affärsrörelsen belöper sig numera till 56 millioner R:dr om året. Den har nu afdelningsskontor i de mindre städerna inom länet, och det är till och med fråga om att inrätta sådana i andra mera betydande orter på landet. Jag tror icke att öfriga representanter från länet kunna klaga, att denna bank verkat skadligt. Den har åtminstone för Wenersborg varit af stor nytta. Den har visserligen hittills icke kunnat gagna så som jag önskat och som jag hoppas den framdeles skall göra, men den har hjälpt mängen jordbrukare i dess betryck, och den skulle nu omöjligen kunna undvaras. Ju mera tillgången på penningar ökas — redan nu är på deposition insatt en million — desto mera skola vi nedtrycka räntan och förlänga läneterminerna. Sålunda skall den blifva välgörande äfven för landtmannen. Jag är derföre glad åt det beslut, som vi fattade i går, ty derigenom skola privatbankerna tvingas att nedsätta sin ränta genom ökad tillgång vid Riksbankens lånekontor. Men icke må man söka att genom tvångsåtgärder motverka privatbankernas verksamhet; ju mer man tager ifrån dem, desto mera måste de skrapa åt sig, de kunna eljest icke ega bestånd. Det är obestriddigt, att privatbankerna mera lämpa sig för handeln och industrien än för jordbruket. Jordbruket är likväl så känsligt för och beroende af industriens utveckling, att det gagn, som industrien haft af dessa banker, snart visar sin välgörande verkan äfven på jordbruket. Men om också, hvilket icke kan bestridas, jordbrukaren icke kan draga samma nytta af denna institution som t. ex. köpmannen eller industriidkaren, emedan jordbrukaren behöfver lån på längre tid, så bör den väl icke derföre motverkas eller fördömas.

Det är en olycka, att vi i Sverige aldrig handlat efter ett finansielt system. Hade vi det, så skulle vi samtidigt som de enskilda bankerna inrättades, äfven stiftat sådana, som kommit jordbruket mera direkt till nytta. Till dylika, särskildt för jordbruket afsedda penningeanstalter vill man väl räkna våra hypoteksföreningar, men emot dessa får jag anmärka, dels att de lån, som dessa anstalter utlemna, *alla* äro ställda på en alltför lång återbetalningstid, och dels att dessa lån utlemnas på en gång, utan att garanti finnes för att de användas för det ändamål, till hvilket

de äro ämnade. I andra länder utlemnas sådana lån icke på en gång, utan först lemnas en fjerdedel och derefter successivt med mellantider af 5 år öfriga fjerdedelarne, i den mån låntagaren kan visa, att han förbättrat den pantsatta fastigheten. Våra hypotekslån bidraga härigenom att för en tid höja jordvärdet.

Vi sakna deremot institutioner, som kunna lemna lån på något längre tid åt jordbrukare, utan att likväl vara ställda på 40 år såsom hypotekslånen; eller i allmänhet penninginrättningar som kunna lemna förlag åt jordbrukaren.

Vid den så kallade landbruksriksdagen, som nyligen varit samlad här i staden, kommo vi öfverens om att försöka bilda en Svensk hypoteksförsäkringsanstalt, genom hvilken åtskilligt i detta syfte skulle kunna utträttas; jag har några exemplar af förslaget dertill med mig, i fall Herrarne behaga derom taga kännedom. Vi kunna hoppas åstadkomma dylika anstalter, när vi hunnit till den lyckliga point, att privatbankerna icke gifva allt för hög utdelning, ty när de icke kunna lemna mer än 6 procent är det att förvänta, att de icke skola draga till sig alla lediga kapital.

Jag har kanske varit allt för vidlyftig, men jag har ansett, att den obenägenhet, man från vissa håll hyser mot privatbankerna, måste bekämpas, ty oaktadt det onda, dessa inrättningar möjligen verkat, hafva de dock utträttat mycket godt, och isynnerhet anser jag den decentralisation af banksystemet, hvilken de åstadkommit, vara af ofantligt stor nytta. Läsom oss därför icke vidtaga några kraftmesyrer mot privatbankerna, hvilkas välgörande inflytande vi icke kunna bestrida; men då vi erkänna att de, i följd af sin beskaffenhet, icke kunnat i så hög grad som önskvärdt varit gagna jordbruket, låtom oss söka befordra inrättandet af sådana anstalter, som befordra fastighetskrediten. En väsendtligen bidragande orsak till dennas betryck ligger deruti, att våra hypotek icke ingifva förtroende; ännu är vårt hypoteksväsende icke ordnad på ett fullt tillfredsställande sätt. Det är jemnt tio år sedan Rikets Ständer anhöllo om inrättande af så kallade hypoteks- eller fastighetsböcker, och förslaget derom är sedan tre år tillbaka utarbetadt, men hvilat ännu under Högsta Domstolens pröfning, utan att detsamma ännu, så vidt jag vet, blifvit inför Kongl. Maj:t föredraget. Först och främst måste således lagstiftningen tillse, att från dess sida allt göres för att hypoteken blifva säkra och ofelbara, och att jordvärdet icke nedtryckes genom allt för hög kartering och dylikt. Sedan sådana reformer lyckligt blifvit genomförda, är jag öfvertygad om att privatbankerna med nöje skola emottaga äfven in-teckningar, och att derigenom anledningen till det hittills rådande missnöjet mot dessa institutioner skall upphöra.

På grund af hvad jag nu anfört, yrkar jag att Utskottets hemställan i förevarande punkt måtte af Kammaren afslås.

Herr Carl Ifvarsson: Då alla de föregående talarne klandrat Utskottets förslag, vill jag ställa mig på Utskottets ståndpunkt och yttra några ord till detsammans försvar, emedan jag anser, att Utskottet handlat särdeles klokt och välbetänkt. Den talare, som näst före mig hade ordet, omnämnde, att åtskilliga viktiga reformer i lagstiftningen förestode. som

skulle göra ifrågavarande beskattningen obehörig. Om dessa lagstiftnings-
åtgärder redan blifvit verkställda, om en hvar redan hade rätt att ut-
gifva creditsedlar, så skulle frågan visserligen befinna sig på en annan
punkt, men dels är en sådan lagstiftning ännu icke genomförd, och dels
bör det åtminstone kunna med skäl betviflas om en sådan skulle vara
nyttig, ty jag befarar att krediten derigenom blefve så osäker, att ingen
vågade taga emot hvarken de enskildes eller privatbankernas sedlar, och
slutligen hade endast Riksbankens sedlar förtroende. Hade vi hunnit så
långt, så kunde man säga, att det vore obehörigt att lägga skatt på pri-
vatbankernas sedelemission, ty då vore denna deras rätt icke längre något
privilegium, men nu är den en sådan företrädesrätt, som förtjenar sär-
skild beskattning, liksom flera andra privilegier, hvilka, såsom vi se af
tredje artikeln i bevillningsförordningen, äro underkastade sådan. Jag
tror således att vi böra komma derhän, att antingen Riksbanken ensam
utgifver sedlar, hvilket vore det ändamålsenligaste, eller också att denna
rätt lemnas öppen åt en och hvar, men till dess denna ståndpunkt blifvit
hunnen, är det rättvist och klokt icke blott att bibehålla beskattningen på
sedelutgifningsrätten utan äfven att höja den, och om man genom hög
beskattning kunde komma derhän, att bankerna afstode från sedelutgif-
ningen och nöjde sig med att bedrifva affärer likasom enskilda personer,
skulle man tillskynda samhället en stor vinst, ty Riksbanken blefve då
ensam om sedelutgifningen, och dess vinst tillfaller alla, hela det skatt-
dragande folket. En föregående talare har yttrat, att de enskilda ban-
kerna verkade välgörande i så måtto, att de bidrogo till kapitalbildningen,
men jag tror att samballets välmåga beror icke synnerligt derpå, att ka-
pitalen hopas på några enskilda händer, utan mera derpå att välmågan
blir jemnt fördelad inom landet. På grund af dessa förhållanden anser
jag, att Bevillnings-Utskottet gjort ganska rätt, då det föreslagit en för-
höjning från en femtedel till en half procent för enskilda bankernas högsta
utelöpande sedelbelopp. Man har invändt, att beskattningsgrunden skulle
vara oriktig. Den är emellertid densamma, som i detta hänseende
 varit gällande i tio år och som många gånger förut varit pröfvad, och jag
tror att den är den riktigaste man i praktiskt hänseende kan välja, ty
det är just privilegiet, som bör beskattas, och i samma mån detsamma
mer eller mindre begagnas, blir skatten större eller mindre. Det är gau-
ska välgörande, att denna beskattningsgrund finnes, ty det är tänkbart,
att åtskilliga banker under vissa tider eljest skulle vara mera benägna för
att släppa ut ett allt för stort sedelbelopp i rörelsen — en operation,
som, efter mitt förmenande, skulle vara högst skadlig. Den föreslagna
beskattningen af 5 R:dr för hvarje 1,000 R:dr af högsta utelöpande se-
delbeloppet kan icke anses för hög, enär, såsom bekant, inom åtskilliga
andra länder, såsom t. ex. England och Amerika, en ännu högre skatt
hvilat på sedelutgifningsrätten. En föregående talare har yttrat, att det
vore väl om privatbankernas behållning icke blefve allt för hög, på det
att kapitalen måtte komma äfven industrien och näringarne till godo.
Om denna grundsats är riktig, så är också en ökad beskattning nyttig,
såsom i någon mån medverkande orsak till detta ändamåls vinnande; ett
ytterligare skäl för Utskottets förslag. Man kan ju därför till en början
försöka med den nu föreslagna förhöjningen; visar den en välgörande ver-

kan på industrien och näringarne, kunna vi sedan ännu mera öka beskattningen. Måhända få vi under tiden en annan lagstiftning som gör detta medel öfverflödigt, men till dess så skett kan ju denna utväg vara lämplig. Samma talare förmenade äfven, att det vore dumt att lägga högre skatt på privatbankerna, emedan det blefve låntagarne, som finge vidkännas förhöjningen. Jag tror dock icke att låntagarne få betala mera om skatten på sedelutgifningsrätten höjes, ty jag vet icke någon privatbank, som icke hittills tagit så hög ränta den möjligen kunnat. Det är icke större eller mindre beskattning utan förhållandet emellan tillgång och efterfrågan på penningar, som reglerar räntefoten; och räntan blir alltså utan tvifvel äfven hädanefter lika hög för det om skatten blir högre eller lägre än nu. Jag hysar dock icke särdeles stor förhoppning, hvarken om en ändamålsenlig lagstiftning i ämnet, eller att den föreslagna åtgärden skall verka till särdeles betydande inskränkning i privatbankernas sedel-emission. Jag påminner mig ett, som det synes mig allt för sannt yttrande, som under en föregående riksdag blifvit fäldt, nemligen att privatbankerna snart växa både Regeringen och Riksdagen öfver hufvudet. Så långt har det kanske ännu icke kommit; men nog är det tid att vi akta oss för privatbanksintressena, hvilka kunna blifva lika farliga som jernvägsstriderna varit, om icke värre, så framt Representationen ej i tid ser upp. Jag vill härmed icke hafva sagt, att de enskilda bankerna äro skadliga för rörelsen, utan endast att jag anser deras sedelutgifningsrätt vara onödig. För allmänheten vore det dessutom nyttigast om blott en enda bank hade rätt att utgifva sedlar, ty den stora och brokiga sedelmassa, som vi nu hafva, gör det ofta nog svårt för allmogen att kunna bedöma om de sedlar, hvilka ständigt finnas i rörelse, äro riktiga eller ej, i följd hvaraf det kunde vara ganska lätt att sätta falska sedlar i omlopp; men ju färre olika sedlar finnas, dess lättare har allmänheten att skilja de äkta från de falska. Jag tror således att äfven från denna synpunkt det vore nyttigt att någon inskränkning skedde i de enskilda bankernas sedel-emission.

Ehuru jag icke helt och hållet kan gilla Utskottets motivering, finner jag dock det resultat, hvartill Utskottet kommit, särdeles klokt, hvarför jag yrkar att Utskottets hemställan måtte vinna Kammarens bifall.

Herr Ahlgren: Gerna medgifver jag att, då skatteförhöjningar erfordras, dessa företrädesvis böra åsättas der de kännas minst betungande, hvarvid likväl bör iakttagas att beskattningsgrunden blir billig och rättvis; men den nu ifrågasatta förhöjningen är hvarken det ena eller andra. För att bevisa detta mitt påstående är tillräckligt att hänvisa till och åberopa innehåll af den tabell, som finnes bifogad Utskottets ifrågavarande Betänkande, af hvilken exempelvis inhemtas, bland annat, att då under år 1868 för Stora Kopparbergs läns enskilda bank det högsta beloppet af på en gång utelöpande sedlar utgjorde 1,488,000 R:dr, så uppgick enahanda slags sedelbelopp för Stockholms enskilda bank till endast 1,315,000 R:dr. Ehuru beloppet af sistnämnda banks utelöpande sedlar var ringare visar dock förhållandet emellan nettovinsten och grundfonden för banken i Stockholm 26 procent, men för banken i Stora Kopparbergs län deremot endast 3,8 procent. Flera andra jemförelser bankerna emel-

lan kunna, med ledning af nämnda tabell. göras, för att komma till det resultat att redan nuvarande beskattning å utelöpande sedelstock ingalunda är lämplig, för så vidt, hvad händelsen torde vara inom denna Kammare, man afser att beskatta bankernas behållning eller vinst. För min del anser jag äfven för rättast, om bankbolagens bevillning efter tredje artikeln helt och hållet borttages samt bevillningen uteslutande grundades på andra artikeln. Den ärade representanten från Wenersborg uppgaf åtskilliga orsaker till att kapitalerna samlas i bankerna. På samma gång jag i flera afseenden delar hans åsikter, tillåter jag mig dock utöfver af honom omförmälda orsaker ytterligare omnämna några, nemligen dels våra utsökningslagars stora bristfälligheter, hvilka tillstådja en tredskande gäldenär att under snart sagt åratals förhindra en borgenär att utbekomma till betalning förfallen in-tecknad fordran, samt dels en beklaglig liknöjdhet hos enskilde låntagare att noggrannt iakttaga förfallotiden för såväl den upplupna räntans inbetalande som ock utlånta kapitalets återgåldande, då deremot bankerna hvarken i ena eller andra afseendet manker. I och för afhjelpandet af för handen varande brister i utsökningslagarne har en komité blifvit nedsatt, för att utarbete och afgifva förslag till sådana nya lagar. Må vi hoppas, att utsökningslagstiftningen kommer att blifva sådan, att långgifvaren icke till den grad, som nu är händelsen, blifver beroende af gäldenärens nära nog godtycke för återbekommande af utlånade medel. Lämpliga stadganden medförande större exekutiv skyndsamhet skola otvifvelaktigt medverka till, att de kapital, som för närvarande insättas i bankerna, komma att spridas och användas för landtbruket och näringarne. Anser man emellertid de enskilda bankernas sedelutgifningsrätt böra inskränkas eller upphöra, må man söka vinna detta mål genom förändring af banklagstiftningen, men icke genom omväg af högre beskattning på sedelutgifningen.

Då den förste talaren redan anfört flera giltiga skäl för afslag å Utskottets hemställan i förevarande punkt, torde vara öfverflödigt att nu omständligare orda i ämnet, hvadan jag endast ber att få förena mig uti det af honom framställda yrkandet.

Herr Jöns Rundbäck: Tre skäl föranledde mig att instämma med Utskottet och biträda dess förslag. Det första är det, att, såvidt jag känner, öfverallt i utlandet sedelutgifningen är underkastad en särskild beskattning. I England utgör denna 7 shilling för hvarje 100 pund sterling, eller i medeltal en tredjedels procent, hvartill derstädes dessutom kommer två procent bevillning af inkomsterna. Det andra skälet är, att af vår Riksbank erhålla vi på sedelutgifningen en betydlig inkomst. Största delen af Riksbankens vinst uppkommer just genom sedelutgifningen. Detta skulle jag väl kunna belysa, men, som det torde upptaga för lång tid, vill jag för närvarande afstå derifrån. Det tredje skälet är hemtadt från den stora olikhet i beskattning, som för närvarande eger rum emellan dessa enskilda bankernas skuldebref, deras sedlar, och de af enskilda personer utgifna skuldsedlar, derför in-teckning sökes.

Vi veta alla, att när man söker in-teckning för en skuldsedel, fordrar Staten 25 öre per hundra i stämpelpappersafgift, d. v. s. en tjerdedels procent af skuldsedelns innehåll, endast för dess legaliserande. Men icke

nog dermed. Härtill kommer dessutom karta på protokollet 25 öre, lösen för detsamma 2 R:dr och lösen för beviset 1 R:dr. Att få en in-teckning på 1,000 R:dr legaliserad, kostar sålunda 5 R:dr 75 öre, för-utom en mindre karte-biläggningsafgift. Denna in-teckningsåtgärd utgör dock i sjelfva verket ingenting annat än en officiellt intyg derom, att man eger en pant och belånat densamma för ett visst belopp.

Men här lägger Staten en hög skatt på skuldsedlar, hvilka löpa med årlig ränta, under det att den fordrar endast en ytterst ringa afgift af enskilda bankernas skuldsedlar, fastän dessa äro räntefria. Detta sista skäl ensamt synes mig vara så afgörande, att om privatbankerna skola vara fria eller nära nog fria från beskattning å sina sedlar, det då är ofantligt mera skäl att äfven bortaga åtminstone stämpelpappersafgiften från skuldsedlar, som in-tecknas.

De nu anförda trenne skälen föranleda mig att, under åberopande jemväl af hvad Utskottet andragit, förorda bifall till dess hemställan.

Å den betänkandet vidfogade tabell fäster jag icke stort afseende. Den bank, som sjelf har minsta sedelutgifningen men drager mesta vinsten, har invexlingskassor hos andra banker. Skandinaviska kredit-aktie-bolaget, som icke utlemnar egna sedlar, har aftalat med Skånska banken om in-vexling af dess sedlar. Denna beskattning skall sålunda till sluts alltid drabba den rätta mannen.

Man har såsom skäl för afslag sagt, att det vore farligt att under-trycka fabrikationen. Är då det en fabrikation att utgifva sedlar? Kan det anses för en fabrikation, att trycka på denna föredragningslista, att den gäller för 1,000 R:dr? Att trycka är visserligen i och för sig ett slags fabrikation, men att trycka sedlar kan väl, i trots af all deras brokiga mång-fald, dock icke betraktas såsom en särskild industri eller ens såsom en näm-nvärd industrigren, som genom ifrågavarande åtgärd löper fara att undertryc-kas. En dylik sedel, den må nu vara aldrig så grann och brokig, är i och för sig ingenting värd, utan den har endast ett konventionellt och temligen obefogadt värde. Om också i fråga härom ingen anser mödan lönt att lyssna till *mina* ord, så kan jag till stöd för min mening åberopa en af den civiliserade världens förnämsta auktoriteter i dessa frågor, Michel Chevalier, som uti ett af sina arbeten framställt och bevisat den satsen: "att allt pappersmynt är en lögn." Detta pappersmynt i och för sig är sålunda intet värdt, om ock arbetet med dess tryckning kan till något värde uppskattas.

Man har sagt, att utgifvandet och omloppet af en mängd sedlar är bevis på att kapitalbildningen är stor. Nej, mine Herrar, äfven om dessa sedlar obestriddligen vore penningar, så äro de dock icke kapital, ty ka-pital är en sammanfattning af bestående värden men icke af mer eller mindre fluktuerande och osäkra värdemätare. Kapital kan sålunda icke vara detsamma som en större eller mindre hop sedlar, hvilka i dag hafva *ett* värde, i morgon *ett annat* och i öfvermorgon kanske sakna allt värde, allt efter vexlingarne i krediten.

Jag vet väl, att den satsen drifves, att när en större mängd penningar af en händelse strömma till, så skulle detta vara ett bevis på, att kapital-bildningen är stor. Nej! mina Herrar, den är då tvärtom liten, ty det är arbetet, produktionen som bildar kapitalet, och den stora penninge-

tillgången är ingenting annat än efterfrågan på det verkliga kapitalet, hvarpå tillgången i samma mån är knapp.

Men jag vill icke vidare yttra mig härom — helst jag fruktar att redan hafva kommit nog långt från det egentliga ämnet — utan får blott säga, att vi i vårt land hafva en privatbankslagstiftning, hvartill *något* annat land näppeligen torde kunna uppvisa maken, och som i sanning nästan är värd att gråta åt.

Jag yrkar, såsom jag förut sagt, bifall till Utskottets förslag.

Herr Wikström: Efter den siste talarens anförande synes det mig icke vara ur vägen att erinra om, hvad vi egentligen hafva att nu yttra oss öfver. Frågan är ju helt enkelt den, huruvida den afgift, som för närvarande åligger privatbankerna, att för sedelutgifningsrätten erlägga, redan är tillräckligt stor, eller om den skäligen bör förhöjas. Ingenting annat. För min del bekänner jag mig tillhöra dem, hvilka anse denna afgift alldeles tillräcklig; och jag torde kunna fatta mig ganska kort för att ådagalägga det. Är meningen med motionerna i ämnet sådan, som den sednaste talaren tycktes mig antyda, eller att på den vägen tillintetgöra privatbankerna, så är medlet ypperligt, emedan det ovikorligen för de flesta af våra landsortsbanker skulle komma att leda derhän, men vill man undersöka, buruvida beskattningsgrunden är rättvis och afgiften billig, eller om denna sednare icke möjligen bör än mera ökas, så tror jag, att man måste komma till ett annat slut än Utskottets. Man behöfver blott kasta en blick på den tabell, som är vidfogad Betänkandet, för att finna, att den nuvarande beskattningen är ganska hög. Uträkningar af procenten å *inkomsten* — hvilken väl är den enda rätta grunden för beskattningen — har säkerligen redan en hvar gjort, som af ämnet är intresserad.

En föregående talare, för hvars kloka omdöme jag eljest hyser den största aktning, har sagt, att han icke vore rätt belåten med Utskottets motivering. Häruti instämmer jag med honom fullkomligt, men icke deri att Utskottet efter det besynnerliga resonnementet i allt fall "bort komma till det slut, hvari Utskottet stadnat." Utskottet säger nemligen efter en redogörelse för uppkomsten af ifrågavarande beskattning: "Att med någon noggrannhet och bestämdhet uppskatta sedelutgifningsrättens förmåga att gifva inkomst låter sig icke göra." Jag frågar: är detta sant, — hvilket jag för min del erkänner — huru kan man då påstå, att den siffra, som Utskottet föreslagit i detta fall, är den rätta? Man kan icke räkna sig till den, och den är tagen på höft.

Samme talare har äfven sagt, att sedelutgifningen vore ett privilegium, hvilket såsom sådant borde beskattas. Jag anser sedelutgifningen helt enkelt för ett medel för bankernas verksamhet. Med lika skäl, som man beskattar privatbankerna, dels för inkomst af rörelsen och dels för sedelutgifningen, borde man väl äfven beskatta, exempelvis, snickaren, icke blott för hans inkomst af rörelsen, utan äfven för det antal hyflar, han på en gång under året haft högst i bruk. För öfrigt kan jag icke finna, att det tillhör begreppet privilegium att draga en särskild beskattning — och privilegiet blir i sanning föga värdt, om det, på sätt här blifvit af en motionär ifrågasatt, göres helt och hållet obrukbart.

Utskottet resonerar vidare och säger, "att den nuvarande afgiften för sedelemissionen, utgörande endast en femtedels procent af den räntefria kredit, som bankerna genom denna åtnjuta, måste anses alltför låg." Med någon kännedom derom, huru härmed i verkligheten sig förhåller, torde man icke så mycket böra fästa sig vid nyssnämnda siffra. Om jag går till Wermlands enskilda bank, hvars verksamhet jag i någon mån känner, så hade den år 1866, enligt tabellen, utelöpande sedlar för öfver tre millioner. Dermed hänger dock så tillsammans, att banken, för att underlätta rörelsen vid den stora fastingsmarknaden i Christinehamn, hvartill naturligtvis åtgick mycket penningar för de stora affärer, som då vanligen uppgöras, vid samma tid utsläppte sedlar till 50 procent utöfver det under normala förhållanden utelöpande sedelbeloppet, hvilka sedlar dock återkommo till banken inom få veckor derefter. Jag antager, att likartade förhållanden kunna förefinnas vid flera af våra enskilda landsortsbanker, och man kan väl icke, med kännedom derom, säga, att de å en summa, lika med högsta beloppet af under året utelöpande sedlar, åtnjutit en femtedels procent räntefri kredit.

Slutligen har Utskottet, oakadt sitt medgifvande, "att de enskilda bankerna arbeta under tryckta förhållanden, samt att omsorgen om deras icke endast fortvaro utan äfven konsolidering synes förbjuda att ålägga dem någon betydligare beskattning"; likväl kommit till det resultat, att beskattningen å dem bör höjas. Efter sådana premisser synes mig slutsatsen likväl hafva bort blifvit en helt annan, och jag yrkar sålunda nu afslag å Betänkandet och bifall till Friherre von Otters reservation.

Herr Hæggström: Man har mycket fäst sig vid den Betänkandet bifogade tabellen och åberopat dess siffror såsom skäl för afslag. Denna tabell förtjenar dock icke särdeles mycket afseende, ty siffrorna äro i åtskilliga fall icke på långt när exakta.

För att kunna slopa motionerna, hvarpå man i början var betänkt, lät man uppgöra denna tabell, men sedan saken under behandlingen fått en annan vändning, måste den första motiveringen omarbetas. Ifrågavarande tabell fick dock åtfölja Betänkandet, emedan reservanterna förklarade sig skola i annat fall låta bifoga den till sin reservation. Detta om tabellen.

Man har sagt, att de enskilda bankernas sedelutgifningsrätt icke skulle vara ett privilegium för dem, eller åtminstone icke ett vinstbringande privilegium, som förtjenade att beskattas. Den komité, som år 1859 tillsattes för utarbetande af en ny bevillningsstadga, erkände dock, att det är ett privilegium och ett ganska stort privilegium, därför bankerna jemväl borde beskattas förutom sin inkomst, hvilket äfven gillades af dåvarande Rikets Ständer och fortfarande blifvit godkänt af följande Riksdagar. Att detta privilegium icke är så obetydligt, visar sig för öfrigt äfven genom den förändring Riksbankens sedelutgifning undergått. År 1859 hade Riksbanken utelöpande sedlar för cirka 34,000,000 R:dr och de enskilda bankerna för cirka 26,000,000 R:dr, men 1869 eller blott 10 år sednare, var förhållandet alldeles omvänt. Då var det Riksbankens sedelstock som uppgick till endast 26,000,000 R:dr, hvaremot privatbanker-

nas stigit till 34,000,000 R:dr. Det är klart, att på denna sedelutgifning en betydlig förtjenst skall uppstå, ty eljest kan jag icke begripa, hvarföre man äffas att fortsätta dermed.

Man har sagt, att privatbankernas stora vinst kommer deraf, att de skötas väl. Det tror jag äfven, men under sådant förhållande skulle det ju, om sedelutgifningen icke lemnade någon avance, vara oklokt att begagna sig deraf, och till ett så oklokt förfarande vill man väl icke på allvar påstå, att de så väl skötta privatbankerna skulle göra sig skyldiga.

Vill man finna, huruvida den nu befintliga afgiften är för liten eller icke, bör man se på förhållandet i andra länder. I England, som är det mest praktiska land, och der man onekligen är fullt förtrogen med bankväsendet, är sedelutgifningen ganska högt beskattad, nemligen med en tredjedels procent å sedelutgifningen, och der betala dessutom enskilda bankerna 2 procent af sin inkomst i bevilning. Detta är, tror jag, högre än här.

Man har jemfört enskilda bankernas sedlar med skuldsedlar, utgifna af enskilda personer. Jag tror dock icke att en sådan jemförelse håller streck. De enskilda skuldsedlarne löpa med ränta, som tillkommer innehafvarne deraf, hvaremot privatbankssedlarne löpa räntelösa uti innehafvarens hand, under det de inbringa de enskilda bankerna en artig ränta, som vid låns beviljande uttages i förskott.

Man har sagt, att privatbankernas vinst numera icke är så stor, att den endast undantagsvis öfverstiger 6 à 8 procent. Det är dock ganska vackert, ty aktieegaren har ej stort bråk för denna vinst. Han kan gerna vara bosatt i Haparanda och uppbära sin vinst som aktieegare uti en bank belägen i södra delen af Sverige, utan att förlora nattron under hela årets lopp. Jordbrukaren deremot får vara nöjd om han med svett och möda, ofta under oro och bekymmer kan slita sig till 3 à 4 procent af sin egendom; och han får ändock icke någon lindring i sina bördor, såsom skjuts, våghållning m. m. Om sådan ifrågasättes, då är man genast färdig att svara nej.

Jag vill icke vidare sätta Kammarens tålmod på prof, utan inskränker mig till att yrka bifall till Utskottets hemställan.

Herr *Fredricson*, som anmält sig till erhållande af ordet, förklarade att han förenade sig med dem som yrkat bifall till Utskottets förslag.

Herr *Hedengren*: Då det här var fråga om att reservera en del af bankovinsten för Riksbankens egna ändamål, så biträdde jag förslaget derom, likasom jag ock, då man anföll 72 § Regeringsformen, efter bästa förmåga sökte att försvara densamma. Men fastän jag sålunda obetingadt ställer mig på deras sida, som försvara Riksbanken, kan jag dock icke biträda deras åsigt, som vilja alldeles nedgöra privatbankerna, och jag tror, att det hugg, som Utskottet här synes hafva ämnat dem, skulle tjena till att, om också icke helt och hållet utrota dem, så åtminstone till stor del omöjliggöra deras verksamhet för framtiden.

Jag kan från min stånpunkt icke fatta den allmänna motvilja som inom denna Kammare synes råda emot privatbankerna. Det är väl sannt att de icke kunna lemna sådana långvariga lån, som jordbruket företrä-

desvis behöfver, men dertill hafva vi hypoteksföreningarne och allmänna diskontfonden i Riksbanken, som dock visserligen — jag medgifver det — icke äro tillräckliga. Men det torde dock icke kunna förnekas, att äfven privatbankerna varit ett medel för jordbrukarne att få förlag; och jag hemställer, om icke privatbankerna funnits under dessa sednare kriser, hurudan ställningen i landet då skulle hafva varit, om icke då omstörtningarne skulle hafva varit större, än de för det närvarande äro. Vi få väl icke förneka, att, äfven om vi i privatbankerna icke få lån på längre tid än sex månader, vi dock få omsätta dem, och deraf kunna jordbrukarne, äfven de mindre, betjena sig. Sålunda är hufvudändamålet med de enskilda bankerna, isynnerhet de smärre i orterna, att betjena jordbruket, bergshandteringen och handeln; och jag kan derföre icke fatta, hvarföre man skall rikta sådana angrepp som detta mot dessa banker. Man anser deras inkomster vara stora, men under dessa sednare åren hafva inkomsterna af dem icke varit större än de, som lemnats snart sagdt af hvarje industrielt företag i allmänhet, som lönat sig. Ser man på den Betänkan- det vidfogade tabellen, så skall man finna, att för år 1866 nettovinsten i medeltal utgjorde 5,01 procent, om man undantager Stockholms enskilda bank, hvars vinst till följd af särskilda förhållanden uppgick ända till 37,5 procent. Om man tager medeltalet af vinsten för år 1868, lika- ledes med undantag af Stockholms enskilda bank, så utgör det 6,05 procent och för år 1867 7,26 procent. Om man, utan att räkna Stockholms bank, tager medeltalet af alla öfriga enskilda bankernas vinst under dessa tre år, blir det sålunda enligt tabellen 6,64 procent, eller litet mer än 6½ procent. Det är väl icke en så öfverdådigt stor förtjenst, om man betänker den risk, dessa enskilda banker äro underkastade. Exempel på, att vinsten kan blifva ytterst obetydlig, har man i Örebro enskilda bank, som år 1868 icke gaf mer än 0,8 procent till följd af de stora förluster, hvarför den varit utsatt. Efter min åsigt böra de enskilda bankerna derföre icke underkastas så stor skatteförhöjning, som nu är ifrågasatt. Om äfven den beskattning, som nu är lagd på sedelutgifningen, kan försvaras dermed, att Riksbankens sedelrörelse derigenom inskränkes, — att dess sedlar icke få så vidsträckt cirkulation, — om man äfven erkänner, att den nuvarande beskattningen å sedelutgifningen af dessa skäl är berättigad, så bör den likväl icke stiga öfver höfvan. Denna beskattning efter tredje artikeln skulle genom den nu ifrågasatta förhöjningen komma att uppgå till ett belopp, öfverstigande beskattningen efter andra artikeln; och det torde vara fara värdt, att många af de enskilda bankerna icke kunna bära en sådan tunga utan nödgas indraga sin sedelrörelse eller åtminstone sätta räntefoten högre. Man har här sagt, att räntefoten beror på konkurrensen emellan lånegifvarne. Ja, visserligen. Men i landsorterna äro ju privatbankerna inrättade mera för att betjena den allmänna rörelsen än för att lemna någon vinst, och sålunda måste delegarne i främsta rummet komma att erhålla skada af räntans höjande. Vi skola komma ihåg, att den beskattning, som nu är i fråga, icke kommer att drabba de stora bankerna utan de små i landsorterna, hvilka företrädesvis begagna sig af sedelutgifningsrätten.

Jag är visst icke delegare i någon enskild bank, men jag anser rättvisan fordra, att man erkänner de fördelar, som äfven jordbruket deraf

hemtar, och att man icke uppsöker alla medel för att söka kullstörta dem, hvilket icke blott vore orätt utan äfven säkerligen skulle medföra den största skada. Tänkom oss, mine Herrar, att alla de in-teckningar, som nu utgöra grundfondshypotheken hos de enskilda bankerna, skulle på en gång uppsägas. Hvilka omstörningar skulle icke deraf bli-va en följd, och huru skulle icke de komma att beröra ej blott delegarne i bankerna utan äfven och företrädesvis de jordbrukare hvilka utgifvit dessa in-teckningar.

På grund af hvad jag sålunda anført yrkar jag afslag å Betänkandet och bifall till Herr Friherre von Otters reservation.

Herr Tranchell: Ehuru jag för min del ingalunda vill bestrida, att en banksedel kan utgöra ett lämpligt föremål för beskattning lika så väl som en vaxel eller en skuldsedel eller, såsom förhållandet är i Eng-land, en qvitterad räkning, så kan jag dock icke godkänna det slut, till hvilket Bevillnings-Utskottet i denna punkt kommit, och ännu mindre de motiver som därför ligga till grund.

Utskottet synes hafva velat i detta fall beskatta värdet af det privi-legium, de enskilda bankerna ega uti sin sedelutgifningsrätt. För mig synes detta värde rimligtvis kunna inneslutas i den årliga vinst bankerna göra och hvilken beskattas efter viss procent af dess belopp. Utskottet har uppställt sitt förslag efter den beräkning, att den ifrågasatta, ökade beskattningen icke skulle utgöra mer än en half procent af bankernas utelöpande sedelstock. Om Utskottet hade bestämt denna beräkning efter medelbeloppet af de sedlar, som en bank under årets lopp haft utelöpande, så hade visserligen beräkningen varit riktig, men nu är den bestämd efter det högsta belopp sedlar en bank vid ett visst tillfälle under året utsläppt i rörelsen; och det har redan af representanten för Mellansysslets härad blifvit upplyst, huru föga riktig en sådan beräkning är, enär förhållanden finnas, som göra, att åtskilliga af dessa enskilda banker undantagsvis kunna hafva vid en viss tidpunkt på året ett mycket större sedelbelopp i rörelsen än i allmänhet och under den öfriga delen af året. Om man nemligen antager, att ett visst större belopp sedlar skulle vara utelöpande under endast en månad af året, men ligga i bankens hvalf de elfva öfriga, så kommer denna nya beskattning å detta sedelbelopp att utgöra icke en half procent utan sex procent. och således lika mycket som bankens räntevinst å dessa sedlar. En sådan beskattningsgrund torde i och för sig sjelf vara orimlig.

Men det synes af Utskottets motivering, att en af anledningarne till den föreslagna höga beskattningen skulle vara den omständigheten — något som äfven i viss mån blifvit bekräftadt af en representant från Halland — att denna beskattning skulle utgöra ett slags differential-beskattning till förmån för Riksbanken. Jag vill icke upptaga tiden med att undersöka det berättigade i en sådan differentialbeskattning, men jag får bekänna, att jag anser det orätt att vilja på en afväg vinna det mål man icke anser sig kunna uppnå på den raka vägen. Befinnes det vara i landets intresse att Riksbanken ensam förlänas rätt att utgifva sedlar, må man då söka åvägabrigga en förändring af lagstiftningen i den riktningen; men icke är det väl rätt att söka uppnå detta mål genom att,

så att säga, pina privatbankerna med en ökad beskattning derhän, att de sjelfmant afstå från sedelutgifningen. Den viktigaste invändning jag dock har att göra mot den ifrågasatta beskattningen ligger deruti, att den grundar sig på sedelutgifningsrätten, hvilken synes mig i och för sig sjelftarfva ganska vidsträckt förbättringar. Det måste nemligen vara lika oklokt att taga till grund för en beskattning en sak, som i och för sig icke anses tillfredsställande, som att uppföra en byggnad på en grund, som är i behof af snar förbättring. Jag befarar att man härvidlag kan så fästa sig vid det oväsentliga, att man förlorar ur sigte det väsentliga, och derigenom kommer att göra som hunden i fabeln, släppa köttstycket för att gripa efter skuggan. Hvad emellertid de förbättringar angår, som jag anser böra vidtagas i afseende å privatbankernas sedelutgifning, vill jag icke, då tiden är långt framskriden, ytterligare upptaga den genom någon vidlyftig framställning, men jag ber att få nämna, att jag i allo delar den åsigt, som mer och mer börjat göra sig gällande, nemligen att det är nödvändigt införa ett stadgande, som ålägger de enskilda bankerna att liksom Riksbanken inlösa sina sedlar med klingande mynt. Representanten från Lund påpekade här för några dagar sedan, i debatten rörande bankovinstens användande, vådan af den ringa tillgång vi i allmänhet ega å metallisk valuta, och hvilken våda han ansåg till en del kunna häfvas genom att i allmänna rörelsen utsläppa mera klingande mynt. Jag tror dock att, i ett land der man är så van vid sedelmyntet och dess fördelar som hos oss är fallet, det skulie blifva svårt att åstadkomma cirkulation af en större massa silfver, emedan detta mynt i betydligare summor är ganska obeqvämt; hvarenot utan tvifvel, ifall guld antoges som myntfot, en stor quantitet guldvaluta skulle komma i allmänna rörelsen, enär denna är lämpligare att behandla, såsom inneslutande i en mindre rymd ett större värdebelopp. Det är emellertid otvitvelaktigt, att den metalliska valuta vi i allmänhet hafva att tillgå i Riksbanken står i alltför ofördelaktigt förhållande till den stora sedelmassa, som är utelöpande, och det är ganska tydligt, att, då betydligare störningar inträffa i allmänna rörelsen, då missväxt drifver till stark import af spannmål, komma så starka påkänningar att trycka på den metalliska valutans, att oberäkneliga vådor deraf kunna uppstå. Det har gått an, så länge vi kunnat reda oss genom att upptaga utländska lån, men jag hoppas att den tid nu må vara kommen då vi kunna betäcka importen genom produkten af vårt eget arbete och slippa göra våra liqvider i utländska marknaden med i utlandet upplånta kapital, och om vi sålunda blifva hänvisade till våra egna krafter, torde det vara så mycket nödvändigare att vi ordna så, att den metalliska valutans kommer att stå i ett lämpligare förhållande till sedelmyntet än den för närvarande är.

Derjemte finnes i afseende å vilkoren och bestämmelserna för de enskilda bankernas sedelutgifningsrätt åtskilligt som torde böra blifva föremål för förbättring. Hit vill jag bland annat räkna det egendomliga förhållandet att, under det man med mycken noggrannhet för Riksbanken stadgat, att alla depositioner skola inberäknas i dess sedelstock, så finnes icke en sådan skyldighet föreskrifven för de enskilda bankerna med afseende å hos dem på upp- och afskrifningsräkning insatta belopp eller andra

deras a-vista förbindelser, hvilka otvifvelaktigt med hänsyn till betalningen måste vara likställda med deras utelöpande sedlar.

Men oaktadt jag således finner att i privatbanklagstiftningen åtskilliga förbättringar äro önskvärda, kan jag dock icke vara blind för de ofantliga fördelar vi hafva haft och fortfarande hafva af dessa banker. En af dessa fördelar och icke den minsta anser jag vara den, att de genom sitt föredöme och måhända äfven genom sin konkurrens bidragit att förlossa Riksbanken från de föråldrade och otympliga former, hvori den förut rörde sig, och ledt den ett godt steg framåt till ett lämpligare bankväsende. Man skulle kunna tro att privatbankerna, hvilka man anser fästa så stor vikt vid sin sedelutgifningsrätt, skulle göra allt möjligt för att slösa med detta rörelsemedel, att lägga hinder i vägen för verkställandet af liquider utan sedlar mellan den ena orten och den andra och att låta det gamla förhållandet fortfara då millioner dagligen lägo i postväskorna. Efter mitt förmenande har dock bankernas beteende varit ett alldeles motsatt, och tillhandagå de allmänheten på allt sätt för att lätta liquiderna man och man emellan. Ett märkvärdigt faktum är också att, då den sista December 1829 funnos utelöpande i rörelsen något öfver 45½ millioner R:dr af Bankens och Riksgälds-kontorets sedlar, så uppgick den sista December 1869 den i allmänna rörelsen varande sedelmassan, så väl Riksbankens som enskilda bankernas, till omkring 45¼ million R:dr, således nära samma belopp; hvaraf följer att under de sistförflutna fyrtio åren behovet af rörelsemedel icke ökats utan snarare minskats, oaktadt exporten och importen och i öfrigt transaktionerna man och man emellan sedan den tiden stigit till ett mångdubbelt belopp. Detta visar, att bankerna sträfvat att minska behovet af rörelsemedel, ty annars vore det icke möjligt att så stora liquider med så ringa belopp sedlar kunde verkställas, och är det obestridligt att äfven i detta fall bankerna utöfvat ett välgörande inflytande.

För min del är jag hvarken privatbanksvän eller riksbanksvän ensidigt, men jag är en varm bankvän, emedan jag icke känner någonting så bidragande till ett lands ekonomiska utveckling och förkofran, till ordning och redbarhet i affärlifvet, liksom till omtanka och sparsamhet i det enskilda, som ett väl ordnad bankväsende. Jag tror också att det vore mera skäl, att vi företrädesvis riktade vår uppmärksamhet på en ytterligare utveckling och förbättring af vårt bankväsende än att fortsätta detta smånaggande på enskilda bankerna, hvilket är Riksdagen föga värdigt och ej heller synnerligen egadt att gagna det allmänna.

På de skäl jag nu haft äran anföra, tager jag mig friheten tillstyrka afslag å Utskottets hemställan och bifall till Friherre von Otters med fleres reservation.

Herr Per Ericsson: Åtskilliga talare hafva här strängt klandrat Utskottet, derföre att det enligt deras åsigt skulle hafva velat beskatta den enskilda bankrörelsen, men jag får fästa uppmärksamheten på att här icke är fråga om att beskatta de enskilda bankerna, utan det privilegium dessa hafva uti rättigheten att utgifva sedlar. För min del kan jag icke finna annat än att denna beskattning är fullt rättvis, liksom jag icke vet något lämpligare beskattningsföremål än just detta privile-

gium, till följd af hvilket de enskilda bankerna skörda stor vinst, och får jag derföre i Statens intresse tillstyrka bifall till Utskottets föreliggande förslag.

Herr Sven Andreasson: Jag får tillkännagifva och på samma gång beklaga, att jag icke kan gilla de talares åsigt, som påstått, att de enskilda bankernas sedelutgifningsrätt icke skulle vara ett dem medgifvet vinstgifvande privilegium. Enligt mitt förmenande måste nemligen denna sedelutgifningsrätt betraktas såsom ett privilegium för bankinrättningarne eller kapitalisterne, och då det icke för bankerna finnes någon skyldighet att utgifva ett visst antal sedlar, så kan det ju icke ligga någon fara uti att höja förevarande afgift för största beloppet under året utelöpande sedlar.

Man har här sagt, att den inkomst Staten häraf erhöle skulle blifva ganska liten; men att den, huru liten den än må vara, är för Staten i högsta mätto behöflig, tror jag icke att någon på fullt allvar vill bestrida.

Vidare har man talat om, att banker med mindre sedelutgifning haft större förtjenst än de som utgifvit ett större belopp sedlar. Detta kan visserligen vara sannt, men jag vågar tro, att antingen hafva dessa sednare bankers affärer skötts illa, eller också hafva de använt ett, i förhållande till sin rörelse, alltför stort antal tjenstemän, som skolat hafva sin andel af förtjensten, och sådana banker må gerna försvinna.

Inom den ort jag tillhör hafva alla kapitaler, som förut funnos utlånta af egarne sjelfva till enskilda personer, upptagits af privatbankerna, så att numera ingen för näringarne eller jordbruket kan få låna penningar annat än af dessa banker; och den jordbrukare eller näringsidkare, som måste vända sig till en sådan inrättning med anhållan om lån på de vilkor den bestämmer, får jag af fullt hjerta beklaga.

Jag förenar mig med dem, som yrkat bifall till Utskottets förevarande Utlåtande.

Herr Forsbeck: Jag skall icke länge upptaga Kammarens tid.

Utaf den talare på denna sidan, som yttrade, att vår nu varande banklagstiftning verkligen var att gråta åt — ett yttrande hvari jag för min del instämmer — nämndes äfven, att de enskilda bankernas sedelutgifningsrätt vore att betrakta såsom ett dessa banker tillfallande privilegium. Detta må vara sanning; men då det är bevisadt genom den tabell, som finnes vidfogad Utskottets Utlåtande och hvilken jag trotsar att någon kau jäfva i det stora hela, att denna sedelutgifningsrätt renderar aktieegarne så litet som öfverhufvud taget sex procent, må man väl icke säga, att den är ett privilegium, hvarför särskild skatt bör betalas.

Samme talare yttrade äfven, att det icke vore olämpligt att på detta sätt beskatta privatbankerna så hårdt, att de sjelfmant upplörde med sin sedelutgifning. Jag beklagar, om något sådant skulle inträffa, innan Riksbanken hinner blifva så fast, att den kan uppbära den sedelmassa af 40 millioner R:dr, som privatbankerna ega att utgifva.

Äfvenså har det blifvit sagdt, att Riksbanken skulle förtjena mera, om privatbankernas sedelutgifning icke funnes till. Jag ber då att få upplysa, huru härmed under sednaste årtienden förhållit sig. Då Riks-

banken under perioden 1835—1839 i medeltal hade en årlig vinst af 993,000 R:dr, under det att privatbankerna vid samma tid icke hade utelöpande sedlar för högre belopp än vid pass 5 millioner R:dr, så har sedermera Riksbankens årliga vinst så småningom ökats, så att den de sednare åren uppgått till 1,700,000 och 1,800,000 R:dr, medan under samma tid beloppet af utelöpande privatbanksedlar så ökats, att det utgjort närmare 30 millioner R:dr. Det visar sig således, att den nyssnämnda analogien icke håller streck, utan det ser tvärtom ut som om, ju mer sedlar privatbankerna haft i rörelse, desto mera har Riksbanken förtjenat. Och, mine Herrar, jag ber Eder bemärka, att de sedlar, som ligga i privatbankernas half, icke ligga der räntelösa: Riksbanken har på dem en ganska god förtjenst.

Jag förenar mig med nöje i den af Grefve Sparre uttalade önskan, att privatbankerna mer än hittills måtte verka i näringarnes och jordbrukets intresse. Detta är emellertid icke deras egentliga uppgift och låter sig väl svårligen göra. Dock måste vi väl erkänna, att jordbrukarne i alla fall af dem haft ganska stor nytta genom sina kreditiv, hvilka, om de rätt skötas, kunna betraktas som stående lån året om emot tre till fyra procents ränta. Tre fjerdedelar af det antal kreditiv privatbankerna beviljat, innehafvas dessutom af jordbrukare, likasom aktieegarne sjelfva i dessa banker till ungefär 60 å 70 procent utgöras af jordbrukare. Vi må derföre icke alltför mycket kasta sten på privatbankerna; det vore måhända bra att hafva någonting annat i deras ställe, men då nu icke så är, och till dess detta skett, är det icke billigt och rättvist att förtrycka dem och söka genom vissa lagstadganden bringa dem till ruin, ty detta skulle för vårt land medföra de största olyckor.

Jag vidhåller mitt förra yrkande, att Bevillings-Utskottets förevarande hemställan måtte afslås.

Herr vice Talmannen Mannerskantz: Bevillnings-Utskottets förevarande hemställan är, i min tanke, ett nytt bevis på den tendens, som börjat mer och mer inom Representationen göra sig gällande, att nemligen än på ett och än på ett annat område, der samhällets verksamhet utöfvas, vilja söka tillintetgöra det förut bestående, utan att visa sig angelägen om att sätta något annat och bättre i dess ställe. Under den långa följd af år jag deltagit i offentliga förhandlingar har jag, såvidt på mig berott, alltid ifrat för en bättre banklagstiftning än den vi för närvarande ega och deltagit i många försök att få densamma ändrad. — Men jag finner den skilnad emellan förr och nu, att under det man i fornda tider, då man sträfvade att åstadkomma förändringar i bestående förhållanden, vannlade sig om att framkomma med grundliga, väl motiverade förslag jemte noggranna beräkningar, huru det nya man ville införa skulle för framtiden komma att taga sig ut, så tyckes man nu anse all rättfärdighet uppfylld, om man blott framkastar ett förslag, som har till syfte att förstöra hvad som redan finnes, utan att göra sig reda för, huruvida man har någonting annat som duger att intaga det gamlas plats. Sådan synes mig också uppenbarligen vara tendensen såväl i Utskottets förslag som i de motioner, hvilka för detsamma ligga till grund, att nemligen, utan tanke på följderna deraf, alla enskilda banker genom

förhöjd beskattning skola tvingas att upphöra med sin rörelse — och samma åsigt eller afsigt har, enligt mitt omdöme, likaledes fullkomligt tydligt försports hos de talare, som här uppträdt till försvar för Utskottets förslag, och till och med den åktade representanten från Halland, till hvars ord Kammaren så ofta lyssnar, tycktes mig vid detta ämne glömma sin vanliga kloka varsamhet, då hans yttrande innehöll den farliga satsen: Låtom oss till en början lägga denna nu föreslagna skattetilökning på de enskilda bankerna; visar den sig otillräcklig för deras tillintetgörande, så få vi sedan se till huru vi må kunna vinna vårt mål genom att på dem lägga en ännu högre skatt.

Samme talare yttrade också, att de enskilda bankernas sedelutgiftningsrätt är ett dem medgifvet privilegium, som bör vara underkastadt särskild beskattning, och att man derföre nu är berättigad att beskatta dessa banker. Att denna sedelutgiftningsrätt är ett privilegium, må visserligen i viss mening vara saunt, men jag hemställer likväl, huruvida äka rättvisan fordrar att, då man vill beskatta ett privilegium, man bör göra detta i samma ögonblick som detsamma utfärdas, då man är i tillfälle att afväga de skyldigheter som åläggas emot de rättigheter eller fördelar som lemnas. Åtminstone förefaller det mig som man bort, då den nuvarande lagstiftningen för de enskilda bankerna tillkom, deruti en gång för alla noggrant bestämma, att dessa banker skulle ega åtnjuta de förmåner som banklagen tillerkänner dem endast emot skyldighet att utgöra någon viss då bestämd högre eller lägre skatt på dess sedelutgiftning. Hade sådant skattebelopp, som nu blifvit föreslaget, då åsatts, hade det i min tanke varit fullkomligt lojalt och berättigadt, men lika oberättigadt anser jag det vara att nu efteråt komma fram med en skattetilökning sådan som den här ifrågasatta, ty detta blir en exceptionel åtgärd, en ensidig beskattning, som icke kan anses motsvaras af det privilegium, som med sedelutgiftningsrätten på de i den utfärdade lagen stadgade vilkor blifvit privatbankerna gifvet. Då den afgift för sedelutgiftningen, som nu utgöres, blef pålagd, fanns dessutom icke samma konkurrens som nu öppen mellan privatbankerna, men sedan denna tillkommit och blifvit nästan obegränsad, hafva förhållandena i förevarande hänseende undergått en total förändring så att de privilegierade fördelar, som åtnjötos under den äldre lagstiftningen, det fåtal banker, som då voro inrättade, numera måste anses vara försvunna för den stora mängd af banker, som nu finnas. Och då man här anført exemplet från England, der man påstått att de enskilda bankernas sedelutgiftningsrätt skulle vara högre beskattad än den hos oss för närvarande är, får jag anmärka, att i England existerar det förhållandet, att den sedelutgiftningsrätt, som finnes utöfver den som Engelska banken eger, är inskränkt till några få enskilda banker, som nu ega den qvar, och att således det anförda exemplet icke eger sitt motstycke i vårt land, der, som jag redan påpekat, konkurrensen mellan de många olika bankerna är obegränsad och der den äfven, liksom all konkurrens, haft till påföljd att bankernas vinst blifvit nedbragt till det minsta möjliga och att på grund häraf en del banker måste komma att upphöra, om man pålägger dem ökade bördor och förbindelser. Redan under nuvarande förhållanden äro fördelarne för bankdelegarne så ringa, att det säkerligen lätt nog skulle kunna blifva händelsen att flera banker upphörde med sin

rörelse, om delegarne blott såge på sin egen direkta vinst och icke på de orters intresse, der de äro boende, och för hvilka det är nödvändigt att en bankanstalt finnes, som kan betjena ej blott aktieegarne sjelfva, utan ock förse med behöfligt förlag de öfriga jordbrukare och näringsidkare, som bo i bankens närhet. Jag för min del känner till en bankanstalt i min ort, som blef inrättad endast för att ersätta en filialbank, som fanns förut, men som blef indragen, och i hvars ställe ortens affärsmän ansågo alldeles oundgängligen nödvändigt att få en annan penninganstalt bildad och försatt i verksamhet; och denna nya bank har gjort stor nytta inom orten — men dess rörelse har hittills åtminstone knappt lemnat aktieegarne vanlig ränta å deras tillskjutna kapital. Med denna bank såsom exempel vill jag ock visa, huru oriktigt det är att till grund för bankernas beskattning lägga det högsta belopp sedlar, som vid något tillfälle under årets lopp varit utgifvet, såsom Utskottet här föreslagit. Under förlidet år var denna bankanstalt i en ganska tryckt ställning, hvad dess egna tillgångar beträffade, men den kunde dock, för att hålla ortens rörelse uppe, icke minska sina utlåningar, och måste därför genom egna upplåningar mot ganska dryg ränta anskaffa medel, hvarmed den kom både kommuner och enskilda till hjälp med låneförsträckningar för spanmålsinköps verkställande under hösten och vintern, långt innan undsättningsbidrag från andra håll hunno ankomma, och likväl kunde den oaktadt alla ansträngningar icke under nio månader af året hålla mer än ett mycket obetydligt belopp sedlar i rörelsen. Då inträffade emot årets slut, efter skördens inbergande, att en myckenhet spanmål hastigt uttröskades och utbjöds i marknaden; flere köpmän uppträdde naturligtvis då såsom villige spekulanter å de lyckligtvis ganska stora sädeskvantiteter, som landmännen hade att aflåta; men de behöfde för sådant ändamål mer än vanligt stora förlag, och då kunde banken, till följd af de i hast förändrade förhållandena, med utsträckt begagnande af sin rättighet att utgifva sedlar, till stor fördel för både säljare och köpare, försträcka de dertill erforderliga penningarne, men den tid, hvarunder denna större sedelmassa af banken kunde hållas utelöpande, var så knapp, att den måhända ej räckte längre än under halfva September månad och den del af Oktober, som hann förflyta innan segelfarten stängdes. Det hade emellertid knappt varit möjligt för banken att då lemna sådana försträckningar, i fall den nu ifrågasatta högre beskattningen skolat tillämpas på de tre till fyra hundra tusen R:dr, som banken blott för en mycket kort tid kunde utsläppa i rörelsen. Min öfvertygelse är att, då man tillåtit sådana anstalter som privatbankerna uppkomma och en gång lagstiftat för dem, man icke sedan bör söka att försvåra deras rörelse, ty härigenom skadar man icke blott bankernas aktieegare, utan i ännu högre grad den allmänhet som de betjena, och af hvilken de då nödgas taga större ränta för sina utlånta medel, än de annars skulle behöfva.

Nu säger man, att enskilda banker gerna må finnas, men att de icke böra ega sedelutgifningsrätt. Det är visserligen möjligt, att på de större affärsplatserna, såsom Stockholm, Göteborg, Malmö och några andra ställen, sådana banker utan sedelutgifning skulle kunna existera och göra någon nytta, men det är lika säkert, att på det stora flertalet stäl-

len, der de nu finnas, de icke under sådana omständigheter skulle kunna bedriva den rörelse, som är den för den stora allmänheten nyttigaste, nemligen beviljandet af kreditiv och emottagandet af medel på deposition och upp- och afskrifning. Ty endast derigenom, att dessa banker hafva rätt att såsom reserv för den till sin natur ojemna rörelsen inom ifrågasvarande grenar af bankverksamheten ega en ineliggande kassa i sedlar, för hvilka ingen ränta betalas, äro de i stånd att på nyssnämnda sätt tillhandaga allmänheten.

Men sannt är, att denna sedelutgifningsrätt kan begränsas och ordnas på annat sätt än det nuvarande både till ökad fördel för delegarne sjelfva och till större lugn och säkerhet inom den allmänna penningrörelsen i landet. Men jag tror dock att de, som vilja ändra vår nu gällande banklagstiftning — och till deras antal har jag vid flera tillfällen genom offentliga yttranden i tal och skrift visat mig höra, — böra framlägga förslag till ordnande af något annat nytt och bättre i stället för det gamla i vissa delar otillfredsställande som vi i den vägen nu ega, och sådant anser jag att man både kan och bör börja göra när som helst. Skulle man nemligen finna det vara både i landets allmänna och i Riksbankens eget intresse, att den trädde i verksamhet inom orterna i stället för der nu varande privatbanker, så är jag öfvertygad om, att på många ställen sådant lätt nog utan något dröjsmål skulle låta sig göra, emedan man der gerna skulle öfvergifva att hålla enskilda bankanstalter, endast man erhöle något, som med hänseende till orternas rörelsebehof kunde uppfylla deras plats. Denna enskilda bankrörelse är nemligen numera icke så lönande, att den vinst den afkastar uppväger den risk och det ansvar, som dermed äro förenade.

För närvarande tror jag således att Kammaren gör klokast, om den afslår Bevillnings-Utskottets förevarande hemställan.

Herr Peter Petersson: Som de skäl Utskottet i förevarande Betänkande anfört öfverensstämma med min åsigt i denna sak, så har jag ingenting att till dem tillägga, utan yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Dufva: Under den öfverläggning, som i Kammaren egt rum rörande den nu förevarande punkten af detta Betänkande, har utaf de flesta talare blifvit åberopad den tabell, som finnes Betänkandet vidfogad, och man har från densamma hemtat bevis för åtskilliga förhållanden, bland annat äfven därför, att de enskilda bankerna skulle befinnas i en betryckt ställning, och att det vore en sorglig omöjlighet för dem att kunna utgöra vidare beskattning än den som redan är dem ålagd. Jag har tyvärr icke kännedom om huru denna tabell tillkommit, jag vet derom icke vidare än hvad en ledamot af Utskottet under öfverläggningen omnämnt, att den varit afsedd att utgöra en bilaga för det afstyrkande Betänkande, Utskottsafdelningen afgifvit, och sedermera af förbiseende råkat att få medfölja det nu afgifna, i motsatt riktning mot det ursprungliga gående förslaget. Åtskilliga siffror i densamma hafva fäst min uppmärksamhet. Jag vill icke säga att de äro oriktiga — jag förmodar att Utskottet kan bevisa, att de äro riktiga — men jag måste dock anse

mig berättigad framlägga fakta, som visa att uppgifter från annat håll äro lemnade, hvilka icke alldeles öfverensstämma med de i tabellen uppgifna och under diskussionen återopade.

Som bekant, är uti gällande privatbankslag stadgad, att revisionsberättelserna från de enskilda bankerna skola införas uti de allmänna tidningarne. Dessa revisionsberättelser upprättas utaf bankernas egna delegare och man bör derföre icke förmoda, att der skola kunna framläggas mera lysande resultat än som öfverensstämma med verkliga förhållandet, äfvensom det är förlätligt, om man tror att dessa siffror erbjuda en lika tillförlitlig och säker grund som Utskottets tabell för att kunna bilda sig ett omdöme i frågan om graden af bankernas förmåga att bära en ifrågasatt pålaga eller icke. De siffror i tabellen, som under diskussionen mest återopats, röra Örebro enskilda bank. Tabellen uppgifver, att denna bank för år 1868 lemnat en nettobehållning af endast åtta tiondedels procent å grundfonden. Går man till revisionsberättelsen för samma år, hvilken finnes intagen uti N:o 70 af Post- och Inrikes Tidningar för förlidet år, så finner man att behållningen å 1868 års rörelse utgjort 165,752 R:dr 42 öre, således ungefär 8 procent å grundfonden i stället för åtta tiondelar. Detta förhållande föranledde mig naturligtvis att, så vidt en kuapp tid det medgifvit, söka litet närmare grauska äfven några af de öfriga uppgifterna. Wermlands enskilda bank har, enligt tabellen, för år 1868 haft en behållning af 120,598 R:dr. Enligt revisionsberättelsen i Posttidningen N:o 83 förlidet år, har deremot behållningen varit 155,378 R:dr. Går jag till Göteborgs enskilda bank, så förekommer mellan uppgifterna i tabellen och den i N:o 83 af Posttidningen för 1869 intagna revisionsberättelse till och med en ännu besynnerligare skiljaktighet. Den i tabellen upptagna grundfonden uppgifves till 5,000,000 R:dr och vinsten för år 1868 till 187,507 R:dr, eller 3,7 procent å grundfonden. I revisionsberättelsen säges deremot uttryckligen, att grundfonden är 3,000,000 R:dr, och behållningen upptages der till 177,125 R:dr för en tid af elfva månader, och behållningen blir då, per år räknadt, fulla 6 procent i stället för 3,7. Särskildt ber jag få nämna, att det i revisionsberättelsen omtalas, att banken det året lidit betydliga förluster genom det kända förhållandet att falska handlingar blifvit inlemnade och belånade. För Kopparbergs bank är i tabellen upptagen en behållning för 1868 af 53,655 R:dr. Posttidningen N:o 87 för förra året innehåller en revisionsberättelse från banken, enligt hvilken behållningen under året uppgått till 147,214 R:dr, hvilket på den grundfond, som är uppgifven, skulle utgöra något mer än tio procent i stället för 3,8. Vidare förekommer Östergötlands bank, som i tabellen uppgifves hafva haft för år 1868 en vinst af 95,978 R:dr. Enligt bankens revisionsberättelse, införd i N:o 72 af Posttidningen för år 1869, uppgick nämnde banks behållning för 1868 till 145,049 R:dr och der talas om att till aktieegarne skulle utdelas åtta procent.

Det har under diskussionen yttrats af representanten från Weuversborg, att banken i hans län icke gifvit mer än sex procent utdelning. I tabellen upptages dock visserligen enskilda bankens i Borås behållning 1868 till 66,248 R:dr, men i revisionsberättelsen i N:o 87 af Posttidningen för år 1869 uppgifves den till 76,128 R:dr, och vinsten blir då 7,6 procent i

stället för 6,6. Bankens revisorer hafva ock, enligt nämnda berättelse, för sagda år föreslagit en utdelning af 7 procent. Uplands enskilda banks behållning uppgår, enligt tabellen, för år 1868 till 75,169 R:dr, men har enligt revisionsberättelsen för samma år utgjort 90,764 R:dr. För min del har jag till följd af alit detta för bedömandet af den föreliggande frågan ej kunnat taga någon hänsyn till de uti tabellen lemnade uppgifter.

Man har under diskussionen satt i fråga, huruvida det är rättvist att beskatta de enskilda bankerna för sedelutgifningsrätten. Men denna beskattning är ingenting annat än tillämpning af en princip, hvars riktighet redan är erkänd, den nemligen att de enskilda bankerna, jemte den inkomstbeskattning de lika med alla andra få erlägga för inkomst af kapital eller arbete, också böra skatta särskildt för det privilegium de åtnjuta. Frågan är här icke, hvilket man mången gång utaf diskussionen skulle kunnat tro, om det är rätt att ålägga dem en sådan bevillning — den hafva de ju redan länge haft -- utan om huru stort beloppet af densamma bör vara. Emellertid, och då man här så mycket talat om sjelfva grunden för denna beskattning, torde det kanhända tillåtas mig, i trots af den långt framskridna tiden, att derom få säga några ord.

Under ordandet derom, huruvida denna beskattning skulle vara rättvis, har man till och med, såsom bevis på dess orättvisa, åberopat den omständigheten, att Lag-Utskottet skulle hafva diskuterat frågan om att borttaga förbudet för enskilda personer att utgifva tryckta eller graverade förbindelser, i hvilket fall det privilegium enskilda bankerna nu åtnjuta medelst sedelutgifningsrätten skulle stå öppet för alla och således förmenades ej längre vara ett privilegium. Jag tror mig icke fela uti aktning för Lag-Utskottet, om jag säger att diskussionerna der icke äro bindande bevis för hvad som i lagstiftningsväg kan komma att ske. Erfarenheten visar deremot, att de beslut eller förslag som der diskuterats, äfven då de vunnit Riksdagens godkännande, haft många stötestenar kvar, hvilka långt ifrån alltid öfvervunnits. Men för pröfningen af nu förevarande förslag är det, efter min mening, oundgängligt att söka göra sig reda för om det är ett privilegium, som de enskilda bankerna hafva under nuvarande förhållanden, och om detta privilegium icke består uti något annat än att få utgifva tryckta och graverade förbindelser? Jag lemna derhän, i hvad mån det skulle lyckas enskilda personer, om de också finge rättighet att utgifva tryckta förbindelser, att hålla räntefria dylika förbindelser löpande i rörelsen. Utom den form bankerna fått rättighet att gifva åt sina förbindelser och hvarigenom det blifvit faktiskt möjligt att låta dem löpa bland allmänheten nära nog såsom mynt, är det ännu någonting annat, som ingår i bankernas privilegium, och det är den rättighet bankdelegarne hafva att utsläppa i rörelsen sina räntefria förbindelser, utan att för dem hafva någon annan ansvarighet än den allmänna lagen ålägger vanliga löftesmän, d. v. s. skyldighet att, när banken icke kan inlösa dem eller, rättare sagt, då bankens affärsställning hunnit utredas och deraf visar sig att bankens tillgångar icke förslå, först då vidkännas inlösen af förbindelserna. Det finnes således en stor skilnad mellan dessa förbindelser och utfärdandet från enskildes sida af tryckta eller graverade assignationer. De förra utsläppas i rörelsen såsom mynt och för dem ansvaras icke såsom för egen skuld, — ansvaret inträder först sedan det genom en antagligen

ganska långvarig utredning visat sig att den personlighet, banken, som i första hand ansvarar för deras inlösen, ej egt medel att infria dem; för de sednare, hvilka ej anses såsom mynt, ansvaras deremot såsom för egen skuld. Bankernas sedelutgifningsrätt lärer således ej kunna anses annorlunda än såsom ett ganska fördelaktigt privilegium, som icke uppväges af någon mot förmånen svarande skyldighet för dem som njuta privilegiet, enär såsom sådan ej kan anses den nuvarande ringa afgiften för sedelutgifningsrätten. I öfrigt vet jag icke att bankerna i afseende på fullgörandet af sina genom sedlarne åtagna förbindelser hafva någon annan skyldighet än att inlösa dem på sina hufvudkontor. Någon skyldighet att inlösa dem på annat ställe än å hufvudkontoret omtalas icke i 1864 års banklag, och att bankerna i eget intresse ofta i detta fall gjort mer än hvad dem blifvit ålagdt är ett förhållande, som icke lärer böra inverka på bedömandet af förevarande fråga.

Deremot måste detta bedömande i väsendtlig mån bero på en uppskattning af huru stor den fördel är, som för bankdelegarne ligger uti rättigheten att få släppa ut öfver hela landet löpande räntefria förbindelser, för hvilka de stå i en inskränkt ansvarsskyldighet. Det lider icke tvifvel att denna förmån är ganska stor, om än det blir nära nog omöjligt att utreda i bestämdt belopp vinsten deraf för den ena eller andra bankens delegare. Om man emellertid tager i betraktande till hvilket pris de penningar, som bankerna utsläppa, stå att erhålla hos dem och de jemförelsevis mindre betydliga kostnader, som äro förenade med sedlarnes tillverkning och administration utöfver de för bankförvaltningen eljest erforderliga, borde väl de sedlar som utelöpa, sådana sedelutgifningsrätten nu är ordnad, inbringa en afkomst lika med den vanliga räntan, minskad med ett par procent eller så der omkring. Jag vill härom icke ingå i detaljer, utan inskränker mig till att säga, att antingen medför det ifrågavarande privilegiet den förmån för bankerna jag antydt, och då är det billigt att det allmänna, som ger denna förmån och som till följd af densamma står åtskilligt äfventyr, också njuter någon andel utaf det som densamma afkastar, eller också medför privilegiet icke för bankerna så stor fördel att den är värd uppoffringen af den nu föreslagna beskattningen, och i så fall står det dem ju fritt att lemna från sig rättigheten, och dermed undgå beskattningen. En sådan följd af ett bifall till Betänkandet vore icke att frukta, enär den lemnade tillfälle att förr än eljest kan ske reglera en rättighet, som i den utsträckning den genom nuvarande lagstiftning erhållit kan blifva ganska farlig och vådlig. Är icke denna rättighet en förmån ens för dem som ega den, då må de gerna afstå från densamma och då må de bringas dertill på hvad lagligt sätt som helst.

Man har gått så långt i anförande af skäl mot det här framlagda förslaget, att man till och med sagt att grunden för denna beskattning vore orättvis, men att man deremot icke skulle ogilla om bankerna skulle åläggas betala en högre procent än öfriga skattdragande, enligt andra artikeln bevillningsförordningen, på deras vinst af sin rörelse. Jag anser för min del att detta vore orättvist. Ty det synes mig icke finnas något giltigt skäl hvarför bankernas vinst skulle högre beskattas än vinsten af all annan rörelse. Men man torde böra skilja emellan drifvandet af bankrörelse och åtnjutandet af särskilda rättigheter, som äro andra förmenta

och hvilka icke böra innehattas utan motsvarande skyldigheter. Jag tror därför icke att det är obilligt att bankerna, utom vanlig beskattning, särskildt lemna åt Staten en god del af de inkomster de erhålla genom särskilda rättigheter, som det allmänna gifvit dem.

Med den mening som jag har om den nuvarande sedelutgifningsrätten och de vådor, som kunna ligga i densamma, skulle jag kanske heldre hafva sett om den nuvarande procentberäkningen för beskattningen bibehållits, men skatten blifvit lagd å hela det sedelbelopp hvarje bank är berättigad att under året hålla ute i rörelsen. Genom ett sådant lagstadgande hade man måhända fortare framkallat den följd, som jag för min del anser för den bästa, att nemligen bankerna afstått från sin nuvarande sedelutgifningsrätt och gått in på sådana inskränkningar i densamma, att den icke kommit att innebära så stora vådor för det allmänna, som dem hvilka nu kunna uppstå af denna rättighet. Något sådant förslag har emellertid icke blifvit väckt, hvarföre, och då jag anser den nu föreslagna förhöjningen rättvis och billig, jag för min del tillstyrker bifall till densamma.

Friherre af Schmidt: Efter den långa diskussion i denna fråga, som här i Kammarén föregått, vore det mindre grannliga af mig att någon längre stund taga Kammaréns uppmärksamhet i anspråk. Jag vill endast anhålla att få fästa de Herrar ledamöters af Kammarén, hvilka icke förut hafva sig detta bekant, uppmärksamhet på huru dessa enskilda sedelutgivande banker förr varit beskattade och huru den beskattning, som nu är dem ålagd, har tillkommit. Vid 1856—1858 årens riksdag ansågo Rikets Ständer den progressiva beskattning, som då egde rum, icke allenast på de enskilda bankerna, utan äfven på flera andra rörelser i landet, vara mindre rättmätig. Då nedsattes af Kongl. Maj:t 1858 en komité, den så kallade Bevillningskomitéen, och på de grunder denna komité framlade föreslog 1859—1860 årens riksdags Bevillnings-Utskott den nuvarande beskattningen å de enskilda bankerna.

Jag har här i min hand Bevillnings-Utskottets vid 1856—1858 årens riksdag Betänkande N:o 5, med förslag till ändringar i den då gällande bevillningsstadgan. Det heter i 35 § 1 mom. af detta förslag, som visar hurudan beskattningen å de enskilda bankerna både då och förut varit: "Bevillning utgöres vidare af enskilda banker, som ega sedelutgifningsrätt, med tre procent af den årliga behållning, som icke öfverstiger sex för hundra, men med nio procent af det belopp, hvartill behållningen för året derutöfver uppgår." Detta visar, att de enskilda sedelutgivande bankerna redan då erlade en högre beskattning än den som i allmänhet på rörelsen var lagd. Men vid 1859 års riksdag förändrades lydelsen af den §, som handlar om de enskilda bankernas beskattning, till hvad den nu är, eller att enskild bank med sedelutgifningsrätt skall, utom bevillning efter andra artikeln, erlägga en afgift af två R:dr för hvarje tusen Riksdaler af det högsta belopp af bankens sedlar, som på en gång under nästföregående året varit utlemnadt i rörelsen. Jag skulle för min del ingenting säga om denna förändring, ifall den icke i grunden vore orättvis, hvilket jag finner, då jag jemför den beskattning de äro underkastade med den som är ålagd enskilda personer. Inkomsten bör, enligt mitt förmenande, ligga till grund för beskattningen, såväl då det är fråga om de

enskilda bankerna som om andra. Jag vill icke tvista om dessa banker äro nyttiga eller skadliga. För min del skulle jag gerna se om Riksbanken skulle kunna på ett eller annat sätt ersätta dem, och jag har därför med min röst bidragit till att reservera medel till Riksbanken, för att göra det i framtiden möjligt för denna bank att ersätta både de nuvarande privatbankerna och andra, som under tiden kunna uppstå.

Då jag således, i likhet med den förste reservanten mot Utskottets förslag, herr friherre Alströmer, anser att beskattningen i sin grund är oriktig, och att en sådan grund, konsekvent genomförd, skulle leda till ytterligare orättvisor, så ber jag att få förklara, att jag icke kan instämma uti Utskottets förslag.

Herr Medin: Jag kan i detta ämne fatta mig mycket kort och hade ej tänkt begära ordet, såvida ej en föregående talare lagt så mycken vikt vid den nytta han förmenade dessa banker bereda jordbruket. Jag erkänner att han till en del kan hafva rätt, men jag frågar: hvarföre få jordbrukarne så sällan af kapitalister låna penningar mot inteckning i fastighet eller mot annan säkerhet? Jo, just därför att kapitalisten heldre nedlägger sina penningar i en privatbank, hvarest han utom ränta äfven får sin andel af bankens vinst. Härigenom åsidosätts visserligen jordbrukets intressen, men så förtjena äfven derigenom privatbankerna så mycket mer. Efter den utredning af ämnet, som en talare på Stockholmsbanken nyss framställt, och hvaraf tydligen framgår, att bankerna på flera ställen hafva till och med större behållning än den som finnes upptagen i den tabell, som åtföljer Betänkandet, kan jag ej annat än ansluta mig till Utskottets åsigt, att dessa penningeanstalter ganska väl kunna tåla vid en något förhöjd beskattning, hvarföre jag ock förenar mig med dem som yrka bifall till Utskottets bemästallan.

Friherre Alströmer: Jag har icke deltagit i denna diskussion, emedan jag redan i min vid Betänkandet fogade reseservation gifvit tillkänna min ståndpunkt i denna fråga. Men då nu en talare, hvars stora insigter i ämnet jag erkänner, med sina anmärkningar vändt sig mot de uppgifter, som finnas upptagna i den tabell, som åtföljer Betänkandet, så ber jag med anledning häraf få yttra några ord.

Då denne talare antydt, att dessa uppgifter voro oriktiga, och då det sålunda nästan skulle kunna synas, som om först afdelningen inom Utskottet och sedan äfven Utskottets majoritet skulle haft för afsigt att vilseleda Kammaren, vill jag endast upplysa, att alla de i tabellen förekommande uppgifter äro hemlade i Kammarrätten, hvarest de äfven kunna kontrolleras. Hvad särskildt Örebro enskilda bank beträffar, så härleder sig den obetydliga behållning tabellen utvisar från den stora förlust denna bank lidit. Utskottets afsigt med denna tabells vidfogande till Betänkandet har för öfrigt endast varit att icke undanhålla Kamrarnes de upplysningar i ämnet, hvilka stått Utskottet till buds.

Herr Forsbeck: Då den föregående talaren redan utredt förhållandena angående den vid Utskottets Betänkande fogade tabell, behöfver jag icke vara mångordig. Men jag kan icke underlåta säga min tanke,

att den värde talaren på Stockholmsbanken säkerligen i många fall tagit miste. Jag erkänner visserligen att några fel kunna hafva insmugit sig å denna tabell, synnerligast hvad beloppet af de särskilda bankernas grundfond beträffar, men hvad hans uppgift om Örebrobanken beträffar, torde han få medgifva att han misstagit sig, ty om man ser efter på tabellen, finner man att denna bank för år 1868 taxerades till eu inkomst af 18,979 R:dr, och detta utgör icke 0,8 procent af grundfonden. Jag vill icke bestrida att möjligen tryckfel kunna finnas å denna tabell, men den värde talaren har äfven, såsom jag tror, endast beräknat bankens inkomster, men icke den utdelning som tillkommit dess aktieegare, hvaremot den nyss åberopade tabellen endast upptager procenten af den utdelning som kommit bankens lotteegare till godo.

Herr Rundgren: Jag skulle icke hafva begärt ordet i denna fråga såvida det icke genom diskussionens gång och i synnerhet genom bifallet till en talares å Stockholmsbanken yttrande visat sig, att kammarens majoritet äfven i denna fråga synes vilja fortgå på en väg som den redan förut i flera frågor beträdd och hvilken. enligt mitt omdöme, i högst väsendtlig mån måste bidraga att förminska betydelsen af de beslut Kammarerna fattar, den vägen nemligen att betrakta sina beslut i vissa stora frågor endast såsom opinionsyttringar. Det kan nemligen icke undfalla uppmärksamheten, att besluten i afseende å bevärfingsfonden och flottan och nu sednast om bankovinsten äro sådana, att de synas hafva vidtagits utan beräkning att slutligen göra dem gällande såsom Riksdagens beslut, eller måhända till och med under beräkning att de omöjligen kunna blifva Riksdagens. Då denna Kammarer i går fattade sitt beslut i afseende å bankovinstens användande, kunde man väl på förhand med temlig säkerhet förutse, att vid den gemensamma votering, som om några dagar här-efter kommer att ega rum, deras mening skall segra, hvilka, i enlighet med Första Kammarernas beslut, velat att 1,500,000 R:dr af denna bankovinst skola för Statens allmänna behof reserveras. På det att jag nu må fritaga mig från delaktighet i ett nytt beslut af dylik beskaffenhet, har jag ansett mig böra uppträda i denna fråga. Jag har ansett detta så mycket nödvändigare, sedan den värde talaren på Stockholmsbanken uppträdd, hvilken otvifvelaktigt i dessa frågor har stora insigter och hvars ord man följaktligen icke kan underlåta att tillerkänna en viss betydelse; särdeles som jag för min del måste tillstå, att jag så väl i går som i dag tyckt mig upptäcka att uti desamma förefinnas åtskilliga ihåligheter, hvilka måhända undfallit deras uppmärksamhet, som ropat bravo åt hans anförande.

Den värde talaren har börjat med att åberopa en tabell, som finnes vidfogad Utskottets Betänkande, och uppställt som motsats mot densamma den revisionsberättelse angående de enskilda bankernas ställning, hvilken under förloppet år blifvit i Post- och Inrikes Tidningar intagen. Jag är icke i tillfälle att bedöma betydelsen af hans anmärkningar i de af honom anförda punkter, men deremot kan jag visa, att i en punkt tabellen framlägger ett bättre resultat än verkligheten. Här står nemligen, bland annat, att industribankens i Norrköping nettovinst för år 1868 uppgår till

11 procent, och detta kan man väl kalla ett lysande resultat af bankens verksamhet. Men jag har i min hand en revisionsberättelse från denna bank af den 23 Februari 1870, hvaruti föreslås att af 1869 års vinst 8 procent skola mot 1868 och 1869 års kuponger till delegarne utdelas. Den på tabellen för år 1868 upptagna viusten af 11 procent reducerar sig alltså dertill, att för åren 1868 och 1869 tillsammans icke kan utdelas mer än 8 procent. Sådant kommer sig deraf, att under år 1868 ingen utdelning till aktieegarne kunnat ske till följd af de stora förluster denna industribank gjorde på Ölsboda bolag, och till betäckande af hvilka förluster icke blott en stor del af reservfonden, utan äfven hela 1868 års vinst, måste anlitas. Männe icke vid sådant förhållande kan sägas, att denna tabell bör läsas med förstånd och med kännedom om verkliga förhållandet vid de särskilda bankerna, och att man, för att af dess uppgifter kunna draga säkra och bestämda slutsatser, bör känna något mer än de officiella siffrorna? Härmed torde vara i någon mån ådagalagdt, att hvad den värde talaren, med stöd af uppgifterna i denna tabell, anfört till förmån för Utskottets hemställan lika väl kan utgöra skäl att afslå Utskottets förslag.

Den värde talaren har vidare sagt, att delegarne icke hafva någon ansvarighet, hvarvid han dock tillagt: åtminstone icke förr än efter en lång och vidlyftig utredning. Jag frågar: kan någon person, som ingår i ett företag, hafva större ansvarighet än den, att icke blott riskera hela det kapital han insatt i en enskild bank, utan jemväl med hela sin förmögenhet stå i ansvar för banken och dess utelöpande sedlar? Och männe det väl ligger någon tröst deruti, att sådan risk först efter bankens utredning kan inträda?

Vidare har den värde talaren uppställt den antitesen: antingen medföra dessa banker inga förmåner för deras aktieegare, och då böra de upphöra, eller ock medföra de fördelar och då böra delegarne betala. För min del kan jag icke erkänna, att denna antites är riktig, emedan hvad som skall bevisas icke är att aktieegarne skola *betala*, ty detta är något som redan är i lag stadgadt, enär de icke blott erlægga bevillning enligt andra artikeln, utan äfven en särskild tilläggsafgift, utan frågan är huruvida de hädanefter böra betala *mer än nu*, och i detta fall gäller sålunda icke sednare delen af antitesen. Men så mycket mer kan jag fästa mig vid den förra delen af densamma, der det heter: "antingen medföra dessa banker inga förmåner för aktieegarne och då böra de upphöra". Det kan verkligen vara händelsen, att en enskild bank icke medför någon särdeles vinst för delegarne, och att densamma likväl icke bör upphöra, samt att dess aktieegare det oaktadt icke ens kunna låta den upphöra. Jag har varit i tillfälle, att inom det samhälle jag tillhör vitsorda detta förhållande, och jag kan försäkra, att sannolikt ingen af Norrköpings industridkare är delegare i denna bank för den lilla vinst som deraf beredes. Tydligt är nemligen, att den vinst som hemtas af ett företag, hvilket under de sednare åren endast gifvit 8 och stundom 9 procent behållning, icke är att uppskatta särdeles högt i jmförelse med den vinst de kunna förvänta deraf, att behålla sina penningar för egen rörelses bedrivande. Men det är klart, att i ett samhälle, hvilket, såsom

Norrköpings, behöfver stora kapital för att drifva sin rörelse, man icke kan umbära en enskild bank, dels för att genom lån utur densamma vinna tillgångar, att på vissa tider betala råvaror, dels ock för att under dåliga konjunkturer och brist på afsättning kunna ligga i förlag för framtiden. Vore alltså denna bank icke oundgängligt behöflig för rörelsen, så kan jag försäkra, att ingen af dessa industriidkare skulle vara delegare uti densamma. Att sålunda resonnera såsom den värde representanten på Stockholmsbanken kan visserligen gå an, om man vill slå blå dunster i ögonen på folk; men om man närmare skärskådade de verkliga förhållandena, skall man snart finna att det egentligen är dunster, som kvarstå af hans argumentation.

Förutom hvad denne talare yttrat, är det egentligen *en* uppgift, som under förmiddagens diskussion förekommit, som väckt min uppmärksamhet, och som bevisar att de enskilda bankerna egentligen icke fungera såsom sedelutgifvande banker. Det var en affärsman som upplyste, att år 1829 utgjorde den utelöpande sedelstocken ett belopp af 45,000,000 R:dr, och fyratio år derefter, sedan en så ofantlig utveckling af rörelsen egt rum, visade det sig att år 1869 den utelöpande sedelstocken utgjorde icke mer än 45,000,000 R:dr, således samma belopp som för 40 år tillbaka. Förhållandet kan icke af mig konstateras, men då en affärsman anført det, måste jag lita derpå. Är det nu så, mine Herrar! männe väl det då kan vara tänkbart, att bankstyrelserna endast skulle verka i det syfte, att bankerna skulle utsläppa sedlar, för att dess delegare af densamma skulle kunna draga största möjliga nytta och vinst? Är icke sjelfva detta faktum, att efter 40 års oafbruten utveckling i alla riktningar den utelöpande sedelstocken är densamma som år 1829, ett bevis derpå att vi i afseende på bankutveckling söka att stå på en riktig ståndpunkt?

För min del tror jag att, om det skulle lyckas denna Kammare att få Riksdagens majoritet för det beslut. Kammaren nu tvifvelsutan kommer att i detta ämne fatta, och om vi sålunda komme att beträda den vägen att strypa privatbankerna, så skulle derigenom äfven mången ruinera sig sjelf. Jag tror nemligen, att det för många af denna Kammares ledamöter skulle vara en stor olycka, om privatbankerna med ens indroges, icke derföre att Herrarne skulle sakna tillgångar äfven bankerna förutan, men derföre att det sedermera vore omöjligt för mången att för dessa tillgångar erhålla penningar till betalande af sina skulder.

Jag ber om ursäkt, att jag ens vågat yttra mig i denna fråga, men jag har verkligen icke kunnat uraktlåta det, då en talare som har insigt i ämnet uppträdt på ett sätt som gjort det nödvändigt att äfven från motsatta sidan söka åstadkomma någon bevisning, hvilken åtminstone i någon mån vore egnad att förminska intrycket af hans framställning. Mitt yrkande är afslag på Utskottets förslag.

Herr Carl Ifvarsson: När jag nyss hört den föregående talaren framhålla den åsigt, att flera af de beslut denna Kammare i viktiga frågor fattat, endast torde böra betraktas såsom tillfälliga opinionsyttringar från Kammarens sida, enär Kammaren enligt den värde talarens förmenande, vid deras fattande till och med näppeligen önskat, att de skulle blifva Riksdagens gemensamma beslut, så har jag ej kunnat underlåta att med anledning häraf bedja att få yttra några ord. För min del vill jag

öppet förklara, att jag hvarken i denna eller någon annan fråga uttryckt andra åsikter än dem jag verkligen hyst, samt att jag städe betraktat denna Kammares beslut i de olika frågorna icke blott såsom en opinionsyttring å Kammarens sida, utan såsom ett uttryck för hvad majoriteten inom den ena hälften af Representationen ansett rätt och nyttigt vara. Denna min åsigt tror jag äfven delas af de flesta bland Kammarens ledamöter, hyadan jag anser, att man bör tänka sig väl före, innan man, såsom den siste värde talaren, tilltror sig mot Kammaren böra framkasta sådana beskyllningar som dem han nyss helt obesväradt låtit undfalla sig. Vill man verkligen, såsom jag förmodar denna Kammares mening vara, komma till det resultat att pålägga privatbankerna en högre beskattning, så måste man väl äfven öppet få uttala denna sin mening, utan att behöfva beskyllas att hysa en annan tanke, än den man med sitt ord och sitt votum biträder. Samma talare har äfven påstått, att ett bifall till Utskottets förslag vore detsamma som en stryppningsåtgärd mot allt hvad privatbanker heter, ty genom att höja skatterna för dessa inrättningar skulle, såsom han förmodade, många olycker komma att uppstå. Jag undrar dock, om den värde talaren verkligen föreställer sig, att privatbankerna skulle upphöra, derest denna högre bevillning pålades dem, eller till och med om en och annan af dem afstode sin sedelutgifningsrätt. Och äfven om så skulle hända, är jag fullt förvissad att Riksbanken, oaktadt dess ställning för närvarande icke är så fördelaktig som många skulle önska, åtminstone under den närmaste framtiden skulle blifva i tillfälle att utlemna ett sedelbelopp, motsvarande den minskning i detta rörelsemedel, hvilken, till följd af privatbankernas sedelindragning, skulle komma att inträffa. Att sålunda betrakta en förhöjd beskattning å privatbankerna såsom ett stryppningssystem, kan jag ej finna vara annat än att vilja se spöken på ljusa dagen. Afser man deremot endast, såsom här är fråga om, att för statsverkets behof söka åstadkomma större inkomster, så tror jag verkligen, att man i främsta rummet bör vidtaga den nu föreslagna åtgärden, hvarigenom man äfven kunde framkalla en inkomst motsvarande den till besparing omtvistade delen af bankovinsten, hvilken af Banko-Utskottet är föreslagen att för statens allmänna behof användas.

Jag vill icke längre upptaga Kammarens tid med att närmare skärskåda detta ämne, hvarom mycket ännu kunde vara att säga. Jag får derföre endast tillstå, att hvad den siste talaren i ämnet anfört blott tjänat till att stärka och icke försvaga de åsikter jag hittills hyst angående lämpligheten att, på sätt Utskottet föreslagit, höja bevillningen för enskilda bankers sedelutgifningsrätt.

Herr Dufva: Jag skall söka att vara så kort som möjligt, men åtskilliga här nyss fällda yttranden äro af den beskaffenhet, att jag icke kan underlåta att besvara dem. Jag ber då först få nämna, att när jag framdrog några mot tabellen stridande sifferuppgifter, tillät jag mig icke säga att tabellen var oriktig, utan anmärkte endast att olikhet förefanns emellan densamma och de i officiella tidningen intagna revisionsberättelserna. Jag har här Posttidningarne i min hand och skulle således kunna för Herrarne uppläsa revisionsberättelserna, men då jag tror att detta skulle allt för mycket inkräkta på tiden, så inskränker jag mig nu till att endast anföra

hvad som rör Örebrobanken särskildt. Revisionsberättelsen, daterad den 19 Februari 1869 och omfattande räkenskapsåret 1868, är införd i N:o 70 af Post- och Inrikes tidningar för 1869 och innehåller uttryckligen att nettovinsten för årets rörelse utgör 165,752 R:dr 42 öre, hvaraf revisorerna föreslå, att fem procent öfverföras till reservfonden med 8,287 R:dr 62 öre samt af återstoden 122,484 R:dr, motsvarande 6 procent af teckningsbeloppet, utdelas till lottegarne och 34,980 R:dr 80 öre afsättas till en fond under benämning af "outdelade vinstmedel". Vidare uttalas i berättelsen, "att icke någon till beloppet känd förlust under förvaltningsperioden drabbat bolaget, enär den brist, som uppstått genom åtskilliga låntagares obestånd och de förskingringar, hvartill f. d. kamereraren Widestrand gjort sig saker, tillhört ett föregående räkenskapsår etc." Då nu den betänkandet vidfogade tabell upptager förhållandet emellan nettovinsten för år 1868 och grundfonden, uttryckt i procent till 0,8, så måtte detta visa — såvida eljest en i officiella tidningen införd revisionsberättelse har något vitsord — att tabellen är oriktig. Om den vid fullständigare granskning än jag kunnat anställa finnes oriktig äfven i andra afseenden, än jag uppgifvit, så synes detta icke böra öka förtroendet till de siffror, från hvilka man hemtat så många skäl mot Utskottets förslag. Emellertid skall jag icke längre uppehålla mig vid dessa fakta, för att icke förlänga diskussionen.

En talare har sagt, att Kammaren icke bör fatta sina beslut såsom blotta opinionsyttringar, utan med hänsyn till hvad som kan blifva Riksdagens beslut. Det vill säga, att vid fattandet af beslut denna Kammare skulle rätta sig efter hvad i en annan Kammare kan beslutas, och således gå i ledband efter densamma. Är väl detta en hållning, som kan anses värdig en representantkammare? För min del tror jag det icke, men deremot anser jag att det för samhällets utveckling skulle vara ganska vådligt, om en sådan mening finge göra sig gällande. Gå vi tillbaka till föregående tider och se efter huru sådana förändringar, som till en början mött motstånd emedan de varit ogynnsamma för vissa mäktiga intressen, slutligen blifvit genomförda, så skola vi städse finna, att sådant skett derigenom att frågan blifvit omtalad och diskuterad och gång efter annan förkastad, ända till dess att minoriteten slutligen blifvit majoritet; men deremot skulle de aldrig hafva kommit till stånd, om man ansett sig böra icke ens uttala sin mening, derföre att den till en början mötes af en öfvermäktig majoritet. En sådan lära kan visserligen vara fördelaktig för vissa syften, men jag tror icke, att den inom Andra Kammaren skall vinna erkännande.

Det har äfven sagts, att jag skulle hafva yttrat, att delegarne i enskilda banker icke hafva någon ansvarighet. Jag sade icke detta, utan mitt yttrande gick ut på, att den, som har ett privilegium och vill åtnjuta dess fördelar, bör hafva motsvarande skyldigheter att fullgöra, hvarefter jag inlät mig i en kort undersökning om hvilka skyldigheter, som åtföljde denna privatbankernas sedelutgifningsrätt, hvarvid jag kom till det resultat att dessa skyldigheter äro ganska ringa i förhållande till förmånerna. Men när man å andra sidan säger, att förhållandet med all ansvarighet är, att den icke vidtager förr än utredning skett, så är detta visserligen så till vida sannt, som en förbindelses riktighet eller äkthet alltid måste

först konstateras, innan man på grund af densamma kan utkräfvat ansvarighet å den förpligtades sida, men när förbindelsen är klar, är det vanligt att innehafvaren af en sådan förbindelse genast kan göra sin rätt gällande mot den förpligtade, utan att behöfvat vänta, till dess en tredje persons betalningsförmåga blifvit utredd. Så är emellertid ej förhållandet med dem som skulle vilja emot bankdelegarne göra gällande deras ofta åberopade solidariska ansvarighet, utan dessa vänta tills bankens affärer äro utredda, innan de få vända sig mot de verkliga gäldenärerna.

Jag tillät mig vidare säga, att denna de enskilda bankernas sedelutgifningsrätt, riktigt begagnad, måste antingen medföra *så stor fördel* för bankerna, att den skatt, som nu blifvit ifrågasatt att de skulle till det allmänna lemna, icke vore för högt tilltagen, eller ock, om icke så är, att de borde i sitt eget intresse afstå ifrån eller medgifva inskränkning i denna rätt, som då icke för dem innebar någon fördel som motsvarade den våda rättigheten alltid medför. Detta mitt yttrande har anförts såsom innebärande en oberättigad antites, men den värde anmärkaren behagade icke riktigt citera delsamma utan förändrade det derhän, att jag skulle hafva sagt, att antingen hafva enskilda bankerna fördel af rättigheten och då böra de beskattas derför, eller ock hafva de icke fördel och då må de afstå ifrån rättigheten. Mitt yttrande, sådant det verkligen var och som jag nyss upprepat det, torde visa att antitesen icke var oberättigad. Än mindre anser jag mig hafva gjort mig skyldig till att vilja slå "blå dunster i ögonen" på någon. Jag tror, att diskussionerna inom denna Kammare skulle vinna i afseende på parlamentariskt skick, om man mera hölle sig till hvad som är i fråga och icke, såsom den värde anmärkaren, lade an på dylika yttranden, som ligga utanför diskussionsämnet. Jag står dock vida tillbaka för honom i erfarenhet om hvad parlamentariskt bruk kan fordra, och kunna dylika yttranden fällas, böra de äfven besvaras. Dervid inskränker jag mig dock till att frisäga mig för den mot mig framkastade beskyllningen och att bedja eder, mine Herrar, ihågkomma, att det finnes mörkare dunster än de blå.

Herr Kallstenius: Då jag befarar, att Kammaren vid den votering, som snart torde ega rum, beslutar bifall till Utskottets Utlåtande, och jag för min del icke kan instämma uti ett sådant beslut, anser jag det vara en skyldighet mot mig sjelf, helst jag icke gerna reserverar mig emot beslut, hvarom jag haft rätt att, före deras fattande, yttra mig, att nu uttala några skäl för min afvikande mening. Vore det nu fråga om att genom ett lagstadgande ändra nu gällande privatbankslag så till vida, att man derigenom åt Riksbanken vindicerade en utvidgad förmåga att verka på penningrörelsen i landet, och att i samma mån privatbankerna förminskades, så skulle jag säkerligen instämma i ett sådant förslag, under förutsättning att det vore i formelt hänseende riktigt uppfattadt och i praktiskt afseende noga och väl afvägd; men så är nu icke frågan, utan den gäller endast och allenast *att tillse, hurvida den beskattning, som för närvarande hvilat på de enskilda bankernas sedelutgifningsrätt, är rättvis eller lagom hög eller om, i motsatt fall, den kan och bör höjas*. Jag tror mig vid detta tillfälle böra erinra eder, mine herrar, och specielt dem af eder som äro från landsorten, om ett annat förhållande, som på sed-

nare tider, som gjort sig gällande i beskattningsväg, helst detsamma är af nästan likartad beskaffenhet med förevarande fråga. Vi veta då alla, hurusom våra pröfningskomitéer, i fråga om beskattning af bränvins-minuterings- och utskänknings-rättigheterna i landsorten, i allmänhet sökt att sätta skatten å denna näringsgren så hög som möjligt, och jag tror mig med säkerhet kunna påstå, att icke någon pröfningskomité åtskiljts, med mindre än att en eller annan innehafvare af denna rättighet just i anledning af sådan orimlig beskattning måst afsäga sig densamma. Detta har från komitéernas sida skett i den dubbla afsigten, att dels minska spridningen af den skadliga varan, dels draga handeln dermed från landet till städerna. Hvad man nu vill göra åt de enskilda bankerna, tyckes mig hafva mycket slägttycke med detta förfarande. En talare här straxt nedanför mig har sagt, "att om bevillningen å sedelutgifningen höjdes, så att privatbankerna nu icke funne med sin fördel förenadt att utgifva sedlar, så ega de ju rättighet att afstå derifrån. I annat fall så fortsätta de att utgifva sina sedlar." Ja, det vore då i sanning rätt sköna privilegier de då hade, när man blott behöfde beskatta dem så tillräckligt högt, så att de ej kunde begagna sig af den, utan nödgades att afstå från dem. Sådana privilegier äro icke mycket att tacka för. För min del tror jag vi böra tillse, att beskattningen blir så rättvis, att de som hafva privilegierna, kunna, med någon fördel äfven för sig, bibehålla dem. Vill man åter hafva bort enskilda bankernas sedelutgifningsrätt, så bör detta ske på ett direkt sätt, genom att borttaga den ur banklagstiftningen, men icke på en sådan omväg som den nu föreslagna. När man nu af alla omständigheter finner så tydligen ådagalagdt, att privatbankerna icke kunna tåla vid förhöjd beskattning för denna sedelutgifningsrätt, så kan jag icke annat än anse, att det vore Kammaren ovärdigt att nu besluta en sådan, möjligen i syfte att dermed vinna sedelutgifningsrättens upphörande; ty om pröfningskomitéernas för omnämnda förfarande säkerligen måste ogillas af något hvar, som kan skilja "sak från bak", så måste man i ännu högre grad ogilla ett sådant af Kammaren. Då jag hyser sådana åsichter och då jag för öfrigt känner, att landsortsbankerna, som i allmänhet utöfva ett välgörande inflytande på den allmänna rörelsen och icke ens utan de största olägenheter skulle kunna undvaras, utan att något annat sättet i deras ställe, sannolikt skulle, till följd af förhöjd beskattning, nödgas upphöra med sin sedelutgifning och, såsom följd åter deraf, nödgas minska sin rörelse och framför allt skyndsamt indraga sina filialkontor, hvilket allt åter skulle medföra sådana vådor, att hvar och en, som är mån om sin orts intressen, icke bör med sin röst dertill bidra, så afstyrker jag på det lifligaste Utskottets förslag och yrkar i stället bifall till Friherre von Otters reservation.

Grefve Sparre: Kammaren bör upplysas om förhållandet med de mot hvarandra stridande uppgifter, som en representant från Stockholm anmärkt förefinnas mellan den Utskottsbetänkandet bifogade tabellen och den i Post- och Inrikes tidningar i slutet af förlidet år intagna revisionsberättelsen, ty det är icke möjligt att ett sådant misstag, som han påpekar, kan ega rum i en handling, som är officiellt verifierad. Jag får nu upplysa, att de siffror, som förekomma i den betänkandet vidfogade

tabell, icke kunna afse räkenskapsåret 1868, enär det årets räkenskaper icke kunnat så tidigt inkomma till Kammarrätten, utan gälla således det föregående räkenskapsåret 1867, hvilket äfven af en representant här, som känner till siffrorna, uppgifvits.

I sjelfva saken ber jag att få nämna blott några få ord. Man har talt om detta privilegium såsom menligt för Riksbanken, enär det gör Riksbankens sedlar umbärliga. Mine Herrar, om alla de åtgärder, som privatbankerna vidtaga för att underlätta rörelsen, skulle anses menligt inverka på Riksbanken, och man af denna anledning vill beskatta dem, så skulle man äfven beskatta de utvägar, som de tagit att skicka penningar genom postremissvexlar och dylika åtgärder, hvilka hafva gjort att sedelstocken nu kan vara lika stor som för flera år tillbaka.

En talare har sagt, att papperspenningar äro bara papperslappar men, mine Herrar, de representera en valuta, som skall finnas i banken, enär bankerna icke få utgifva sedlar till större belopp än de innehafva valutor.

Vidare har förutnämnde representant från Stockholm vändt sig mot det af en representant från Norrköping fällda yttrande, att Kammaren icke borde blottställa sig för att fatta sådana beslut, som icke kunde blifva annat än opinionsyttringar. Men såvidt jag kunde fatta representantens från Norrköping mening, var den att kammaren icke skulle fatta beslut, hvilka äro orimliga och skadliga för landet och derföre icke kunna påräkna så mycket understöd, från Medkammaren, att de kunna blifva Riksdagens; och min åsigt är, att det beslut jag befarar Kammaren kommer att fatta, skulle, om det blefve Riksdagens, verka ytterst menligt för landet. Jag vill dermed icke säga, att de privatbanker, som nu finnas, skulle till följd af den föreslagna beskattningen omedelbart indraga sin rörelse, men hvarje af lagstiftningen vidtagen åtgärd, som hindrar rörelsen och motverkar dess utveckling, kan icke annat än vara skadlig för landet, och jag skulle mycket beklaga vårt land, om privatbankerna, i stället för att såsom nu ständigt utvidga sin verksamhet och för rörelsens underlättande hafva smärre filialkontor i, jag tror, hvarje stad och äfven på andra orter i landet, skulle förminska sin verksamhet och indraga dessa filialkontor. Låtom oss icke förledas att, missunnande den vinst, som institutioner kunna göra, lägga hämmande eller motverkande band å dem. Vi minnas att för tio år sedan uppstod den idé att vi skulle inrätta filialbanker; men snart missunnade man äfven dem den vinst de gjorde, och det understöd, Riksbanken lemnat dem, indrogs. Om vi på detta sätt fortfara att, såsnart en institution visat sig kunna gifva sina delegare någon vinst, draga tillbaka, hämma och beskatta den, så motverka vi all industriell utveckling, så att slutligen ingen människa vågar företaga sig något. Det kan icke bestridas, att dessa privatbanker under en lång följd af år verkat välgörande för landet. Viljen I göra andra banker eller inrättningar, — och för min del får jag säga, att jag icke hyser stora sympatier för deras mångskiftande, brokiga sedlar, — så gören det, men icke så, att I läggen band på och motverken deras rörelse, innan andra kommit i stället.

Man har här talat om utvidgning af Riksbankens rörelse. Med anledning häraf påminner jag mig ett samtal, som jag för några dagar sedan hade med en representant i denna Kammare, hvilken tillika är medlem i direktionen för ett Riksbankens lånekontor. Han sade att i samma hus, der detta kontor har sin lokal, finnes äfven en privatbank "och det händer ofta, att lånesökande, som komma till oss och blifva afvisade, emedan vi äro bundne af reglementen, gå en trappa ned och få der de lån de behöfva. Vi skulle äfven gerna hafva velat lemna dem, men vi äro bundne af reglementen."

Allt centraliserande af penningarörelsen verkar hinderligt för cirkulationen, och den mening mången hyser derom, att Riksbanken, om också med aldrig så många filialkontor, skulle kunna verka lika gynnsamt som privatbankerna, är falsk, emedan dessa sednare, som verka inom en inskränktare rymd och derföre hafva mera kännedom om personer och förhållanden på orten, kunna gagna mycket mera än den af reglementen bundna verksamhet, som Riksbanken utöfvar. Jag vill derföre icke hafva sagt, att jag icke med glädje ser, hurusom filialkontor af Riksbanken inrättas, emedan sådana trycka ner räntan och hindra privatbankerna att göra missbruk af sin lånerörelse, men det kan dock aldrig sägas, att dessa filialkontor skulle kunna gagna så mycket som privatbankerna i denna stund göra, och det vore då beklagligt, om vi af en sådan missunsamhet, som jag förut nämnt, skulle föranledas att å privatbankerna lägga en beskattning, som icke är rättvis. Den beskattning, de redan äro underkastade, är tillräckligt hög förut. Jag uppträder med värme i denna sak, ehuru jag icke är blind för att Kammarens majoritet torde komma att bifalla Utskottets förslag, men jag vill uttala min mening, emedan jag anser den vara riktig, och jag hoppas kunna vinna åtminstone någon röst för den, så att den vid den slutliga, gemensamma voteringen skall segra; ty med stöd af min erfarenhet om förhållandena i landsorten före och efter privatbankernas inrättande, kan jag säga, att de verkat särdeles välgörande. Om I nu viljen qväfva, qväsa och lägga hämsko å dessa inrättningar, så säger jag ännu en gång, äfven med fara att väcka ovilja, att I gören eder skyldiga till en för landet skadlig orättvisa.

Öfverläggningen förklarades slutad. Propositioner framställdes på de yrkanden, som förekommit, nemligen dels på bifall till Utskottets förslag och dels på afslag derå samt bibehållande af den bevillning, som för närvarande finnes enskild bank för dess sedelutgifningsrätt ålagd. Då till hvardera af dessa propositioner svarades med blandade ja och nej, förnyades propositionen på bifall till Utskottets förslag, och fann Herr Talmannen densamma hafva blifvit med öfvervägande ja besvarad.

För anställande af den votering, som härvid begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen följande proposition:

Den, som bifaller hvad Bevillnings-Utskottet hemställt å sidan 6 af dess Betänkande N:o 3,

röstas ja;

Den det ej vill,

röstar nej;

Vinner nej, har Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, beslutit, att den enskild bank för sedelutgifningsrätt, enligt 15 § bevillningsstadgan ålagda bevillning, skall bibehållas oförändrad.

Omröstningen visade 94 ja mot 72 nej, och hade allt så Utskottets förslag antagits.

Utskottets femte hemställan i anledning af Herr Johannes Anderssons motion (å sid. 7 af Betänkandet).

Herr Johannes Andersson: Bevillnings-Utskottet har ansett ifrågavarande motion icke förtjena afseende och då, såsom jag tror, Första Kammaren redan bifallit Utskottets hemställan, lärer väl för denna gång icke vara någon förhoppning om genomförande af den af mig åsyftade förändring. Jag vidhåller dock hvad jag redan i motiverna till mitt förslag anfört, nemligen att landstinget, enär det är sammansatt af ledamöter från de särskilda häraderna i länet, således måste, i följd af den personkännedom, hvaraf landstinget är i besittning, bättre än någon annan korporation eller myndighet känna hvilka personer, som från de särskilda orterna inom länet äro mest lämplige att i sista hand afgöra beskattningsfrågor inom länet. Då en sådan åsigt allaredan blifvit erkänd och tillämpad i afseende å tillsättandet af markegångsnämnd, som numera utses af landstinget af enahanda skäl, som jag anfört till stöd för mitt ifrågavarande förslag, inser jag ej, hvarföre man icke på samma grund skulle kunna åt landstinget öfverlemna rättigheten att utse medlemmarne af pröfningskomitéen, om hvilkas lämplighet landstinget måste anses ega den bästa kännedom.

På grund af hvad jag sålunda anfört, får jag vördsamt yrka, att Kammaren ville, med afslag å Bevillnings-Utskottets förevarande hemställan, bifalla hvad jag uti ifrågavarande motion föreslagit.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

Utskottets slutliga anmälan (å sid, 7).

Lades till handlingarne.

§ 6.

Protokollsutdrag öfver de under detta sammanträde fattade beslut upplästes och godkändes.

§ 7.

Följande ledamöter erhöilo ledighet från riksdagsgöromålen:

Herr Kallstenius	från den	28 Mars	under 8 dagar,
„ Johan Erik Johansson	„	28	„ „ 14
„ Kjellman	„	28	„ „ 14
„ Sven Andreasson	„	28	„ „ 14
„ Lönnberg	„	30	„ „ 14
„ Ljungman	„	30	„ „ 14
„ Anders Andersson i Intagan	„	30	„ „ 14
„ Per Nilsson i Kulhult	„	2 April	„ 14
„ Jöns Olsson	„	2	„ „ 14
„ Per Johnsson från Malmöhus län	„	2	„ „ 14
„ Ola Nilsson	„	2	„ „ 14

Kammarens ledamöter åtskiljdes kl. $\frac{3}{4}$ 4 e. m.

In fidem
H. Husberg.